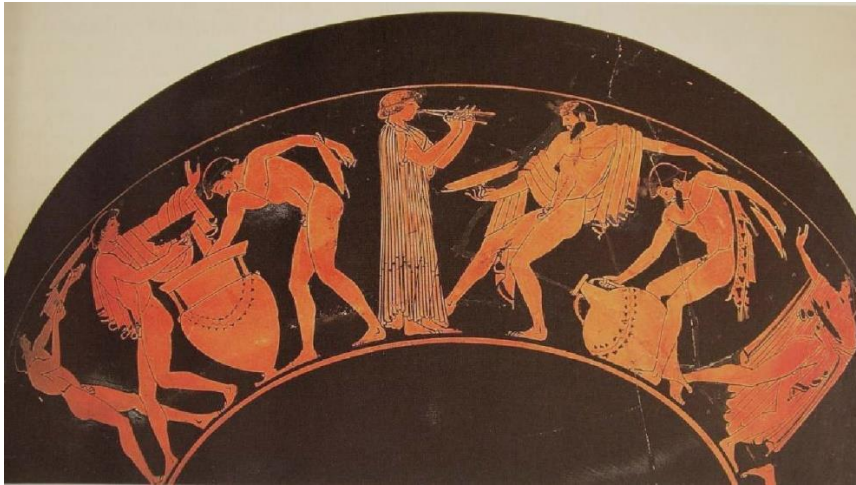

Symposion

van

Loukianos van Samosata

Inhoud

Inleiding	4
Loukianos' werk	5
Dialogen der doden en goden	5
De droom van Loukianos of het leven van Loukianos	5
Het levenseinde van Peregrinos	5
Ikaromenippos of Menippos boven de wolken	6
De Ware Vertellingen	6
Loukios of de ezel	6
De ontmoeting van Philoon en Lykinos	8
Het huwelijksfeest en de gasten	12
Alkidamas verstoort het feest	16
Dionikos	26
Ruzie	34
Het nut van ontwikkeling	36
Beschouwingen over het huwelijk	40
Het loopt uit de hand	42
Een bitter einde	46

Ingeleid, becommentarieerd en vertaald door drs. J.H. van Hal.
januari 2025

Inleiding

Nadat Alexander de Grote het oosten had veroverd en daar de Griekse cultuur had geïntroduceerd, o.a. door overal vrienden als koningen in staten achter te laten, was het Grieks in die contreien de internationale taal geworden. In de Romeinse tijd is dat in het oosten zeker niet veranderd. Het Latijn verspreidde zich in het westen als dé taal, maar het oosten bleef op de Griekse cultuur gericht. Sterker de Romeinse elite nam het Grieks over als de intellectuele en culturele taal bij uitstek en in de tweede eeuw na Chr. waren er zelfs keizers zoals Hadrianus, de filhelleen en Marcus Aurelius, de filosoof op de troon, door wie de positie van het Grieks versterkt werd.

Het belang en de stevige positie van het Grieks in het oosten zijn dan ook de reden, dat een Syriër als Loukianos (120-180, geboren in Samosata te Syrië) zich het Grieks heeft eigen gemaakt en dit is een understatement. Hij beheerste het Grieks beter dan wie dan ook. Het kan niet anders zijn dan dat wie het Grieks enigszins machtig is en thuis is in de Griekse literatuur, van oordeel is, dat Loukianos niet alleen perfect Grieks schrijft maar ook overal blijkervan geeft thuis te zijn in de Griekse literatuur, retoriek en filosofie. Deze kennis gebruikt hij op volstrekt persoonlijke wijze in volledig nieuwe literatuur, waarvan een groot deel fictief is met filosofische tintjes, gelardeerd met retorische elementen, voorzien van fijne humor en niet gespeend van een ruime fantasie. Wat je ook leest van deze litterator, niet zelden zal op zijn minst een glimlach om je lippen verschijnen.

Loukianos heeft zich in eerste instantie bekwaamd in de retoriek. Hiervoor heeft hij de hele kust van Asia afgereisd om uiteindelijk in Efesos te studeren. De stijl waarvan Loukianos zich bediende heet het Atticisme. Er waren namelijk velen, die het Attisch van de 5e en 4e eeuw voor Chr. bijzonder bewonderden (en dit terecht; denk aan grootheden als Sofokles, Euripides, Plato, Demosthenes). Deze mensen, Atticisten geheten, deden hun uiterste best dit Attisch na te volgen. Zo ook Loukianos. Denk niet, dat een kenner van de Atheense schrijvers uit de 5e en 4e eeuw v. Chr. niet het verschil tussen Loukianos en die gouden tijd ziet. Het verschil is onmiddellijk duidelijk. Op de eerste plaats zal het voor iedere specialist van het gouden tijdperk toch even wennen zijn, dat de betekenis van de woorden van Loukianos toch net iets anders is; bovendien gebruikt Loukianos toch wel andere woorden en afwijkend van het klassieke Grieks is ook de stijl. Zo gebruikt Loukianos vaak infinitivusconstructies met lidwoord, hetgeen je in de klassieke tijd minder zag. Na zijn opleiding in de retoriek heeft Loukianos een tijdje als strafpleiter gewerkt in Antiochië (Syrië). Hij was echter zonder succes. Vervolgens trok hij

rond als redenaar om zo de kost te verdienen. In die hoedanigheid trok hij rond in Griekenland, Italië en Gallië. Hier verwierf hij niet alleen grote faam, maar ook groot vermogen.

Op een bepaald moment heeft hij een afkeer gekregen van dit lege bestaan en heeft hij zich op de filosofie geworpen. Vanaf 160 n.Chr. woonde hij in Athene, schreef als Plato dialogen met veel verwijzingen naar klassieke schrijvers. Toch ging hij op een bepaald moment weer reizen en hield hij redevoeringen. Uiteindelijk is hij circa 180 te Alexandrië gestorven, waar hij toen een hoge functie had bij de stadhouder van Egypte.

Loukianos' werk

Dialogen der doden en goden

Als een gymnasiast al Loukianos kent, dan is dat van de buitengewoon humoristische, enigszins filosofische dialogen der doden, of goden. Het zijn korte verhalen, waarin bepaalde aspecten van het leven of de goden nader bekeken worden en dat meestal op spottende wijze. De humor is verfrissend en doet een beetje niet-Grieks aan, zoals ook de humor van Raiman, of Najib Amhali net iets anders is dan de gebruikelijke Nederlandse humor en daarmee een verrijking is van de cultuur. Loukianos had wel voorbeelden, die hij gebruikte: de filosoof Menippos van Gamarra, die in de 3e eeuw voor Christus leefde en satiren en parodieën schreef.

De droom van Loukianos of het leven van Loukianos

Bovenal interessant is zijn autobiografische werk 'De droom van Loukianos of het leven van Loukianos'. Op een bijzondere levendige en waarachtige wijze beschrijft Loukianos, hoe hij uiteindelijk voor zijn manier van leven gekozen heeft. Een duidelijk beeld krijg je zo van hoe blijkbaar in een familie in die tijd over de verdere opleiding van een zoon beslist werd. Duidelijk wordt ook Loukianos' kennis van mythologie en filosofie.

Het levenseinde van Peregrinos

De hoofdpersoon van 'Het levenseinde van Peregrinos' is een cynische filosoof uit Parion, die bij de Olympische Spelen van 165 n.Chr. op een brandstapel sprong. Persoonlijk beschouwde Peregrinos deze zelfverbranding als een daad van superieure filosofische standvastigheid en het ontbrak hem niet aan bewonderaars. Loukianos schildert hem af als een publiciteitsgeile ijdeluit. Daar had hij waarschijnlijk wel gelijk in. Filosofen en met name cynici vonden het volstrekt acceptabel uit het leven te stappen, als het leven ondragelijk werd. Peregrinos echter maakt er een heel spektakel van. Hij kondigt zijn

zelfdoding al op de Olympische spelen van 161 aan en voert die pas uit op de spelen van 165. Deze Peregrinos werd gekend door Aulus Gellius, die waardering voor de man had, omdat hij karaktervast was: hij leefde in een hut buiten de stad, als een echte cynicus. Gellius bezocht hem vaker.

Loukianos vertelt het relaas van Peregrinos in briefvorm.

Extra interessant wordt de brief door het feit dat Peregrinos deel zou hebben uitgemaakt van een christelijke gemeenschap.

Ikaromenippos of Menippos boven de wolken

Het verhaal begint met de ontmoeting van Menippos en een vriend. De vriend vraagt Menippos waarom hij de hemelverschijnselen bestudeert. Menippos vertelt dan waartoe die studie hem gedreven heeft. Hij dacht ooit het antwoord over de hemel te vinden bij de filosofen, maar omdat die elkaar tegenspraken, had hij besloten zich evenals Ikaros van vleugels te voorzien. Hij vertelt hoe hij de maan bereikt heeft, hoe die hem opdrachten voor Zeus gegeven heeft en hoe hij het domein van Zeus en de goden heeft betreden en natuurlijk hoe het hem daar vergaan is.

De Ware Vertellingen

In dezelfde trant als de 'Ikaromenippos' en dus sf-achtig is het werk 'De ware vertellingen'. Beide werken doen sterk denken aan 'De avonturen van de baron van Münchhausen'.

De schrijver/verteller bekent in de inleiding leugens naar waarheid te vertellen. Hij voert als rechtvaardiging hiertoe aan dat vele anderen onder wie filosofen en dichters datzelfde doen. Zij vertellen vaak de meest fantastische dingen, zonder daarvoor bewijs te hebben of het zelf te hebben gezien. Loukianos laat zich in zijn fantasie meevoeren op een schip de ruimte in, waar hij deelneemt aan een oorlog tussen de bewoners van de maan en de zon en wanneer hij weer afgedaald is en met zijn schip op de oceaan is geland, wordt hij door een reuzemonster opgeslokt en beleeft hij bizarre dingen. Met moeite ontsnapt hij daaruit om dan weer in andere avonturen terecht te komen.

Loukios of de ezel

Ook bekend van Loukianos is het werk 'Loukios of de ezel'. Dit werk komt waarschijnlijk uit een groter werk getiteld 'Metamorphoses'. Hoewel het werk 'Loukios of de ezel' op naam van Loukianos staat, is het waarschijnlijk dat het overgeleverde werk een soort samenvatting is van het origineel. Met name in de het begin van het verhaal, maar ook wel elders, verraden onduidelijkheden en onhandigheden in het Grieks en de verteltechniek dat dit niet het werk van de perfectionist Loukianos is. Daarentegen verraadt het komische van de plot

en verraden ook vele heldere passages met leuke wendingen de hand van de grote schrijver zelf.

Het verhaal vertelt hoe de jongeman Loukios uit Patras in het noordwesten van de Peloponnesos graag een metamorfose wilde meemaken. Daarom trok hij naar Thessalië in het noorden van Griekenland, de streek der heksen. Hier raakte hij inderdaad betoverd: hij werd een ezel. Als ezel maakte hij van alles mee en het duurde lang en kostte veel moeite, voordat hij weer zijn oude gedaante kreeg. Het is een zeer vermakelijk werk, dat veel navolging kreeg o.a. in het verhaal van 'De gouden ezel' van Apuleius.

Het Symposion

Bij deze titel moet je direct aan het beroemde Symposion van Plato denken. Terwijl daar echter serieus door de aanwezigen individueel visies gegeven worden van wat liefde is tijdens een feestmaal ter ere van de overwinning van de gastheer op de Grote Dionysia en er op het eind van het stuk enige verstoring plaats vindt door de dronken binnenkomst van Alkibiades die dan een lofrede op Sokrates houdt, blijkt het symposion van Loukianos al vrij snel niet dat niveau te halen. In eerste instantie zou je bijna wel verwachten dat het feestmaal waardig zou verlopen, omdat de gasten van het maal, dat ter ere van het huwelijk van de zoon des huizes gehouden wordt, voornamelijk uit filosofen bestaat. Maar Loukianos zet de geestelijk elite neer als liederlijke lui die niet naar hun leer leven. Het feestmaal eindigt zelfs in een ordinaire vechtpartij. Het stuk is uiterst vermakelijk. Evenals bij Plato is ook hier de verteller zelf geen getuige van het feest geweest en heeft het van horen zeggen.

De ontmoeting van Philoon en Lykinos

ΦΙΛΩΝ

[1] ποικίλην, ὦ Λυκῖνε, διατριβήν φασι γεγενῆσθαι ὑμῖν χθές ἐν Ἀρισταινέτου παρὰ τὸ δεῖπνον καὶ τινας λόγους φιλοσόφους εἰρηῆσθαι καὶ ἔριν οὐ σμικρὰν συστήναι ἐπ' αὐτοῖς, εἰ δὲ μὴ ἐψεύδετο Χαρῖνος, καὶ ἄχρι τραυμάτων προχωρῆσαι τὸ πρᾶγμα καὶ τέλος αἵματι διαλυθῆναι τὴν συνουσίαν.

Λυκῖνος

καὶ πόθεν, ὦ Φίλων, ἠπίστατο Χαρῖνος ταῦτα; οὐ γὰρ συνεδείπνει μεθ' ἡμῶν.

Φίλων

Διονίκου ἔφη τοῦ ἱατροῦ ἀκοῦσαι. Διόνικος δὲ καὶ αὐτός, οἴμαι, τῶν συνδείπνων ἦν.

Λυκῖνος

καὶ μάλα: οὐ μὴν ἐξ ἀρχῆς γε οὐδ' αὐτὸς ἅπασι παρεγένετο, ἀλλὰ ὀψὲ μεσοῦσης σχεδὸν ἤδη τῆς μάχης ἐπέστη ὀλίγον πρὸ τῶν τραυμάτων. ὥστε θαυμάζω εἴ τι σαφές εἰπεῖν ἐδύνατο μὴ παρακολουθήσας ἐκείνοις, ἀφ' ὧν ἀρξαμένη ἐς τὸ αἷμα ἐτελεύτησεν αὐτοῖς ἡ φιλονεικία.

Φίλων

[2] τοιγαροῦν, ὦ Λυκῖνε, καὶ ὁ Χαρῖνος αὐτός, εἰ βουλοίμεθα τάληθῆ ἀκοῦσαι καὶ ὅπως ἐπράχθη ἕκαστα, παρὰ σὲ ἡμᾶς ἤκειν ἐκέλευσε. καὶ τὸν Διόνικον γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν ὡς αὐτὸς μὲν οὐ παραγένειτο ἅπασι, σὲ δὲ ἀκριβῶς εἰδέναι τὰ γεγενημένα, καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦς ἂν ἀπομνημονεῦσαι ἅτε μὴ παρέργως¹ τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἐν σπουδῇ ἀκροώμενον. ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις ἐστιῶν² ἡμᾶς ἠδίστην ταύτην ἐστίασιν³, ἧς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἠδίων ἔμοιγ, καὶ μάλιστα ὄσω⁴ νήφοντες⁵ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀναίμωτῷ ἔξω βέλους ἐστιασόμεθα, εἴτε γέροντες ἐπαρώνησάν⁶ τι παρὰ τὸ δεῖπνον εἴτε νέοι, εἰπεῖν τε ὅσα ἤκιστα ἐχρῆν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου⁷ προαχθέντες καὶ πρᾶξαι.

¹ παρέργως terloops, in het voorbijgaan
² ἐστιάω onthalen, *passief*: smullen
³ *acc. van ingesloten antecedent*
⁴ μάλιστα ὄσω onvoorstelbaar
⁵ νήφω nuchter, ingetogen zijn
⁶ παροιnéω zich aan wijn te buiten gaan
⁷ ἄκρατος onvermengd (wijn)

De ontmoeting van Philoon en Lykinos

Philoon

[1] Lykinus, men zegt dat jullie gisteren een bont verblijf thuis bij Aristainetos tijdens de maaltijd hebben gehad en dat er enige filosofische gesprekken gehouden zijn en daarbij een niet geringe ruzie is ontstaan en dat het, als Chairinos niet loog, uitgelopen is op verwondingen en de bijeenkomst zou uiteindelijk beëindigd zijn met bloed.

Lykinos

En hoe wist Chairinos dat, Philoon? Want hij at niet met ons mee.

Philoon

Hij zei het van de arts Dionikos gehoord te hebben. Dionikos was, meen ik, ook zelf een van de dinergasten.

Lykinos

Ja zeker. Echter, hij was ook niet zelf vanaf het begin bij alles aanwezig, maar hij verscheen laat, toen het gevecht al bijna halverwege was, kort voor de verwondingen. Ik ben dus wel verbaasd, als hij iets met zekerheid zou kunnen zeggen, omdat hij er geen getuige van is geweest waardoor hun ruzie is begonnen en hoe die is geëindigd in bloedvergieten.

Philoon

[2] Lykinos, daarom heeft dan ook Chairinos voor het geval dat wij de waarheid willen horen en hoe alles gegaan is, ons gevraagd naar jou toe te komen. Want Dionikos zou zelf gezegd hebben dat hij zelf niet bij alles aanwezig was, maar dat jij precies zou weten wat er gebeurd is en dat jij die gesprekken zelf zou kunnen vertellen, omdat jij niet oppervlakkig naar dat soort dingen zou luisteren, maar in ernst. Dus jij kunt niet snel genoeg ons op dit zeer aangename feest onthalen – ik weet niet of er enig feest prettiger is voor mij- en wij zullen met onvoorstelbare ingetogenheid vreedzaam en zonder bloedvergieten zonder geschut feest vieren, ongeacht of nu wel oude mannetjes zich enigszins bij het maal aan wijn te buiten zijn gegaan of jongelui, terwijl ze door onvermengde wijn ertoe gebracht zijn alles te zeggen en te doen wat ze niet zouden moeten zeggen en doen.

ΛΥΚΙΝΟΣ

[3] Νεανικώτερα¹ ἡμᾶς, ὦ Φίλων, ἀξιοῖς ἐκφέρειν ταῦτα πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ἐπεξιέναι² διηγουμένους πράγματα ἐν οἴνῳ καὶ μέθῃ γενόμενα, δέον λήθην ποιήσασθαι αὐτῶν καὶ νομίζειν ἐκεῖνα πάντα θεοῦ ἔργα τοῦ Διονύσου εἶναι, ὅς οὐκ οἶδα εἶ τινα τῶν αὐτοῦ ὀργίων³ ἀτέλεστον⁴ καὶ ἀβάκχευτον⁵ περιεῖδεν⁶. ὄρα οὖν μὴ κακοήθων τινῶν ἀνθρώπων ἢ τὸ ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα ἐξετάζειν⁷, ἃ καλῶς ἔχει ἐν τῷ συμποσίῳ καταλιπόντας ἀπαλλάττεσθαι. Μισῶ γάρ, φησὶ καὶ ὁ ποιητικὸς λόγος, μνάμονα συμπόταν. καὶ οὐδὲ ὁ Διόνικος ὀρθῶς ἐποίησε πρὸς τὸν Χαρίνον ταῦτα ἐξαγορεύσας καὶ πολλὴν τὴν ἐωλοκρασίαν⁸ κατασκεδάσας ἀνδρῶν φιλοσόφων. ἐγὼ δέ, ἄπαγε, οὐκ ἂν τι τοιοῦτον εἴποιμι.

ΦΙΛΩΝ

[4] Θρύπτῃ⁹ ταῦτα, ὦ Λυκῖνε. ἀλλ' οὔτι γε πρὸς ἐμὲ οὕτως ποιεῖν ἐχρῆν, ὅς ἀκριβῶς πολὺ πλεόν ἐπιθυμοῦντά σε εἰπεῖν οἶδα ἢ ἐμὲ ἀκοῦσαι, καὶ μοι δοκεῖς, εἰ ἀπορήσειας¹⁰ τῶν ἀκουσομένων, κἂν πρὸς κίονά τινα ἢ πρὸς ἀνδριάντα ἠδέως ἂν προσελθὼν ἐκχέαι πάντα συνείρων¹¹ ἀπνευστί. εἰ γοῦν ἐθελήσω ἀπαλλάττεσθαι νῦν, οὐκ ἐάσεις με ἀνήκοον ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἤξεις καὶ παρακολουθήσεις καὶ δεήση. κάγῳ θρύψομαι¹² πρὸς σὲ ἐν τῷ μέρει· καί, εἴ γε δοκεῖ, ἀπίωμεν ἄλλου αὐτὰ πευσόμενοι, σὺ δὲ μὴ λέγε.

ΛΥΚΙΝΟΣ

Μηδὲν πρὸς ὀργὴν· διηγῆσομαι γάρ, ἐπεὶπερ οὕτως προθυμῆ, ἀλλ' ὅπως μὴ πρὸς πολλοὺς ἐρεῖς.

ΦΙΛΩΝ

Εἰ μὴ παντάπασιν ἐγὼ ἐπιλέλησμαι Λυκίνου, αὐτὸς σὺ ἄμεινον ποιήσεις αὐτὸ καὶ φθάσεις εἰπὼν ἄπασιν, ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ δεήση

¹ νεανικός	jeugdig, onbezonnen
² ἐπέξειμι	bespreken
³ ὄργια τά	mysteriën
⁴ ἀτέλεστος	niet ingewijd
⁵ ἀβάκχευτος	niet in de bacchische mysteriën ingewijd
⁶ περιοράω	verdragen
⁷ ἐξετάζω	onderzoeken
⁸ ἐωλοκρασία	overschot van de wijn, kater
⁹ θρύπτομαι	zich aanstellen, zich een air geven
¹⁰ ἀπορέω + <i>gen.</i>	een gebrek hebben aan
¹¹ συνείρω	aaneenrijgen
¹² θρύπτομαι	zich laten bidden, quasi-bescheiden doen, zich een air geven

Lykinos

Philoon, jij wilt dat ik die al te onbezonnen zaken aan de grote klok hang en bespreek terwijl ik dan gebeurtenissen vertel die bij wijn en in dronkenschap gebeurd zijn, terwijl ik ze moet vergeten en moet denken dat dat allemaal werken van de god Dionysos zijn en misschien verdroeg hij het niet dat iemand niet in zijn bacchische mysteriën ingewijd was. Pas maar op. Van sommige zaken is het goed ze bij vertrek op het feest te laten. Dat precies onderzoeken is misschien eigen aan boosaardige mensen. Want ik haat, zo zegt ook de dichterlijke uitspraak, een drinkgenoot met geheugen. En ook heeft Dionikos er niet goed aan gedaan dat aan Charinos te vertellen en de kater van filosofen wijd en zijd te verspreiden. Vergeet het maar, ik kan zo iets niet zeggen.

Philoon

[4] Lykinus, je doet zo gewichtig, maar je zou helemaal niet zo tegen mij moeten doen, want ik weet heel goed dat jij veel meer aan mij wilt vertellen dan dat ik gehoord heb en jij maakt op mij de indruk, als je te weinig mensen zou hebben om naar jou te luisteren, dat jij dan zelfs wel naar een of andere zuil of een beeld zou gaan en alles in één ademteug achter elkaar zou uitstorten. Ja zeker, als ik nu zal willen weggaan, dan zul jij me niet zonder naar jou geluisterd te hebben laten weggaan. Maar jij zal dan naar mij toekomen, mij begeleiden en vragen om te luisteren. En ik zal dan naar jou toe op mijn beurt mij een air geven. En als jij daarvoor kiest, zullen wij weggaan om het aan iemand anders te vragen.

Lykinus

Word niet boos. Ik zal het wel vertellen, omdat jij dat zo graag wilt, maar zorg ervoor dat je het niet tegen velen vertelt.

Philoon

Ook als ik nog weet wie Lykinos is, zul jij zelf dat beter doen dan ik en het eerder dan ik aan allen vertellen, zodat je absoluut geen behoefte aan mij zult hebben. [5] Maar zeg mij dit eens eerst: Aristainetos onthaalde jullie op een banket ter ere van het huwelijk van zijn zoon?

Het huwelijksfeest en de gasten

Philoon

[5] ἀλλ' ἐκεῖνό μοι πρῶτον εἶπέ, τῷ παιδί τῷ Ζήνωνι ὁ Ἀρισταίνετος ἀγόμενος γυναῖκα εἰστία ὑμᾶς;

ΛΥΚΙΝΟΣ

Οὐκ, ἀλλὰ τὴν θυγατέρα ἐξεδίδου αὐτὸς τὴν Κλεανθίδα τῷ Εὐκρίτου τοῦ δανειστικοῦ¹, τῷ φιλοσοφοῦντι.

ΦΙΛΩΝ

Παγκάλω νῆ Δία μειρακίω, ἀπαλῶ² γε μὴν ἔτι καὶ οὐ πάνυ καθ' ὥραν γάμων.

ΛΥΚΙΝΟΣ

Ἄλλ' οὐκ εἶχεν ἄλλον ἐπιτηδειότερον, οἶμαι. τοῦτον οὖν κόσμιόν τε εἶναι δοκοῦντα καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ὠρμημένον, ἔτι δὲ μόνον ὄντα πλουτοῦντι τῷ Εὐκρίτῳ, προείλετο νυμφίον ἐξ ἀπάντων.

ΦΙΛΩΝ

Οὐ μικρὰν λέγεις αἰτίαν τὸ πλουτεῖν τὸν Εὐκρίτον. ἀτὰρ οὖν, ὦ Λυκῖνε, τίνες οἱ δειπνοῦντες ἦσαν;

ΛΥΚΙΝΟΣ

[6] Τοὺς μὲν ἄλλους τί ἂν σοι λέγοιμι; οἱ δὲ ἀπὸ φιλοσοφίας καὶ λόγων, οὐσπερ ἐθέλεις, οἶμαι, ἀκοῦσαι μάλιστα, Ζηνόθεμις ἦν ὁ πρεσβύτερος ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ ξὺν αὐτῷ Δίφιλος ὁ Λαβύρινθος ἐπὶ κλην³, διδάσκαλος οὗτος ὢν τοῦ Ἀρισταίνετου υἱὸς τοῦ Ζήνωνος· τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ περιπάτου⁴ Κλεόδημος, οἶσθα τὸν στωμύλον⁵, τὸν ἐλεγκτικόν⁶. Ξίφος αὐτὸν οἱ μαθηταὶ καὶ Κοπίδα⁷ καλοῦσιν. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἐπικούρειος Ἑρμῶν παρῆν, καὶ εἰσελθόντα γε αὐτὸν εὐθύς ὑπεβλέποντο οἱ Στωϊκοὶ καὶ ἀπεστρέφοντο καὶ δῆλοι ἦσαν ὡς τινα πατραλοῖαν⁸ καὶ ἐναγῆ⁹ μυσσαττόμενοι¹⁰.

¹ δανειστικός

woekeraar

² ἀπαλός

jong

³ ἐπὶ κλην

met de bijnaam

⁴ περίπατος ὁ

wandeling; *speciaal van het Lukeion van Aristoteles*

⁵ στωμύλος

babbelachtig, aangenaam conserverend

⁶ ἐλεγκτικός

erop belust te weerleggen

⁷ κοπίς, -ιδος ἢ

kromme sabel

⁸ πατραλοίας ὁ

vadermoordenaar

⁹ ἐναγής

met vloek beladen

¹⁰ μυσάττομαι

verafschuwen van

Het huwelijksfeest en de gasten

Philoon

[5] Maar zeg mij dit eens eerst: Aristainetos onthaalde jullie op een banket ter ere van het huwelijk van zijn zoon?

Lykinos

Nee, maar hijzelf huwelijkte zijn dochter Kleanthis uit aan de zoon van Eukritos de woekeraar. Die zoon doet aan filosofie.

Philoon

Bij Zeus, een heel mooie knaap, maar nog echt wel jong en absoluut niet op de leeftijd om te trouwen.

Lykinos

Maar hij had geen geschiktere kandidaat, geloof ik. Hij verkoos hem uit allen, omdat hij namelijk fatsoenlijk scheen te zijn en omdat hij met filosofie begonnen is en bovendien omdat de rijke Eukritos hem als enige zoon heeft.

Philoon

Daar noem je een behoorlijke reden, de rijkdom van Eukritos. Maar wie waren dan de tafelgasten, Lykinos?

Philoon

[6] Waarom zal ik jou wel de anderen noemen? Maar degenen uit de filosofische hoek en die van de retorische, juist zij die je, neem ik aan, wilt horen, waren met name Zenothemis, de grijsaard van de Stoa en met hem Diphilos, bijgenaamd het Doolhof, die de leermeester van Aristainetos' zoon, Zenoon is. Van de peripatetici was Kleodemos aanwezig, je weet wel die babbelaar, die je wilt weerleggen. Zijn leerlingen noemen hem Zwaard en Sabel. Maar ook de Epicureeër Hermoon was er. En toen hij was binnengekomen, keken de Stoïci direct met een schuin oog naar hem en zij keerden zich van hem af en het was duidelijk dat ze hem verafschuwden als was hij een

οὔτοι μὲν αὐτοῦ Ἀρισταίνετου φίλοι καὶ συνήθεις ὄντες παρεκέκληντο ἐπὶ δεῖπνον καὶ ξὺν αὐτοῖς ὁ γραμματικός¹ Ἰστιαῖος καὶ ὁ ῥήτωρ Διονυσόδωρος. [7] διὰ δὲ τὸν νυμφίον² τὸν Χαιρέαν Ἴων ὁ Πλατωνικὸς συνεισιτιάτο διδάσκαλος αὐτοῦ ὢν, σεμνὸς τις ἰδεῖν καὶ θεοπρεπῆς³ καὶ πολὺ τὸ κόσμιον ἐπιφαίνων τῷ προσώπῳ· Κανόνα γοῦν οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης ἀποβλέποντες. καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν ὑπεξανίσταντο πάντες αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦντο ὡς τινα τῶν κρειπτόνων, καὶ ὅλως θεοῦ ἐπιδημία⁴ τὸ πρᾶγμα⁵ ἦν Ἴων ὁ θαυμαστὸς συμπαρῶν.

[8] Δέον δὲ ἤδη κατακλίνεσθαι ἀπάντων σχεδὸν παρόντων, ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσιόντων αἱ γυναῖκες ὅλον τὸν κλινηρᾶ⁶ ἐκεῖνον ἐπέλαβον⁷, οὐκ ὀλίγαι οὔσαι, καὶ ἐν αὐταῖς ἡ νύμφη πάνυ ἀκριβῶς ἐγκεκαλυμμένη, ὑπὸ τῶν γυναικῶν περιεχομένη· ἐς δὲ τὸ ἀντίθυρον⁸ ἡ ἄλλη πληθύς, ὡς ἕκαστος ἀξίας⁹ εἶχε. [9] καταντικρὺ δὲ τῶν γυναικῶν πρῶτος ὁ Εὐκρίτος, εἶτα Ἀρισταίνετος. εἶτα ἐνεδοιάζετο¹⁰ πότερον χρῆ πρότερον Ζηνόθεμιν τὸν Στωϊκὸν ἄτε γέροντα ἢ Ἑρμῶνα τὸν Ἐπικούρειον, ἱερεὺς γὰρ ἦν τοῖν ἀνάκοιν¹¹ καὶ γένους τοῦ πρώτου ἐν τῇ πόλει. ἀλλὰ ὁ Ζηνόθεμις ἔλυσε τὴν ἀπορίαν· Εἰ γὰρ με, φησὶν, ὦ Ἀρισταίνετε, δεύτερον ἀξίεις Ἑρμῶνος τουτουί, ἀνδρός, ἵνα μηδὲν ἄλλο κακὸν εἶπω, Ἐπικουρείου, ἄπειμι ὅλον σοι τὸ συμπόσιον καταλιπών. καὶ ἅμα τὸν παῖδα ἐκάλει καὶ ἐξιόντι ἐώκει. καὶ ὁ Ἑρμῶν, Ἔχε μὲν, ὦ Ζηνόθεμι, τὰ πρῶτα¹², ἔφη· ἀτὰρ εἰ καὶ μηδὲν τι ἕτερον¹³, ἱερεῖ γε ὄντι ὑπεξίστασθαι καλῶς εἶχεν, εἰ καὶ τοῦ Ἐπικούρου <τοῦ> πάνυ καταπεφρόνηκας. Ἐγέλασα, ἦ δ' ὅς ὁ Ζηνόθεμις, Ἐπικούρειον ἱερέα, καὶ ἅμα λέγων κατεκλίνετο καὶ μετ' αὐτὸν ὁμοῦς ὁ Ἑρμῶν, εἶτα Κλεόδημος ὁ Περιπατητικὸς, εἶτα ὁ Ἴων καὶ ὑπ' ἐκεῖνον ὁ νυμφίος, εἶτ' ἐγὼ καὶ παρ' ἐμὲ ὁ Δίφιλος καὶ ὑπ' αὐτῷ Ζήνων ὁ μαθητής, εἶτα ὁ ῥήτωρ Διονυσόδωρος καὶ ὁ γραμματικὸς Ἰστιαῖος.

¹ γραμματικός	grammaticus
² νυμφίος	bruidegom
³ θεοπρεπῆς	de godheid passend, heerlijk
⁴ ἐπιδημία	verblijf, bezoek
⁵ τὸ πρᾶγμα	in feite
⁶ κλινηρᾶ ὁ	leunstoel, rustbed
⁷ ἐπιλαμβάνω	in beslag nemen
⁸ ἀντίθυρον τό	plaats tegenover de deur, voorportaal
⁹ <i>gen. partitivus</i>	
¹⁰ ἐνδοιάζομαι	twijfelen
¹¹ ἀνάξ ὁ	beschermmer, heer; <i>pl.</i> Dioskouron
¹² τὰ πρῶτα	het eerste, de eerste plek
¹³ μηδὲν τι ἕτερον	<i>acc. graecus</i> : om geen andere reden, alleen al

vadermoordenaar of met een vloek beladene. Dat waren de vrienden en verwanten van Aristainetos zelf die uitgenodigd waren. Samen met hen verscheen ook bij het maal de taalkundige Histiaios en de rhetor Dionusodooros. [7] Door toedoen van de bruidegom Chaireas was ook de Platonius loon op het feestmaal, omdat hij zijn leermeester is, een eerbiedwaardig persoon om te zien en de godheid passend en iemand die het fatsoen rijkelijk op zijn gelaat toont. De meesten noemen hem inderdaad de Kanon met het oog op de juistheid van zijn denkvermogen. En toen die verschenen was, maakten allen voor hem plaats en begroetten zij hem als een van de beteren en in feite was de aanwezigheid van de wonderbaarlijke loon absoluut het bezoek van een god. [8] Toen het nodig was aan te gaan liggen, toen allen zo'n beetje aanwezig waren, namen de vrouwen aan de rechterkant bij binnenkomst heel het rustbed daar in beslag -dat waren heel wat vrouwen- en onder hen was de bruid, terwijl ze heel secuur gesluierd was en door de vrouwen omgeven werd. Op de plek tegenover de deur nam de rest van de menigte plaats, een ieder naar aanzien. [9] Tegenover de vrouwen zat Eukritos voorop, daarna Aristainetos. Daarna aarzelde hij, of eerst Zenothemis de Stoïcus moest komen omdat hij een oude man was of Hermoon de Epicureeër, want hij was priester van de Dioskouren en hij was lid van de voornaamste familie van de stad. Maar Zenothemis maakte een eind aan zijn aporie. Hij zei: "Aristainetos, als je me, weet dat wel, na die Hermon zal binnen brengen, een Epicureeër, om verder geen kwaad woord te zeggen, dan zal ik weggaan en heel dat gastmaal aan jou overlaten." En onmiddellijk riep hij zijn slaaf en leek het erop dat hij wegging. En Hermoon zei: "Zenothemis, heb de eerste plek. Maar als het om geen enkele andere reden goed was om voor mij plaats te maken, dan toch wel omdat ik een priester ben, ook al heb je zijn Epicurus volledig afgewezen." Zenothemis zei: "Ik lach me rot: 'een Epicureeïsche priester¹.'" En tegelijk met die woorden ging hij liggen en na hem ging toch Hermoon liggen, daarna Kleodemos de Peripatetikos, daarna loon en onder hem de bruidegom, daarna ik en naast mij Diphilos en onder hem Zenon de leerling, vervolgens de rhetor Dionusodooros en de letterkundige Histiaios.

¹ De Epicureeërs hingen de atoomleer aan: alles stond door botsingen van de atomen onder dwang van de ἀνάγκη/noodzaak. De goden hielden zich volledig afgezonderd van de wereld in een eeuwig geluk. Zelf werd hij binnen zijn stroming als god aangeduid.

ΦΙΛΩΝ

[10] Βαβαί, ὦ Λυκῖνε, μουσεῖόν¹ τι τὸ συμπόσιον διηγῆ² σοφῶν ἀνδρῶν τῶν πλείστων, καὶ ἔγωγε τὸν Ἀρισταίνετον ἐπαινῶ, ὅτι τὴν εὐκταιοτάτην³ ἑορτὴν ἄγων τοὺς σοφωτάτους ἐστιᾶν πρὸ τῶν ἄλλων ἠξίωσεν, ὅτι περ τὸ κεφάλαιον ἐξ ἐκάστης αἰρέσεως ἀπανθισάμενος⁴, οὐχὶ τοὺς μὲν, τοὺς δὲ οὐ, ἀλλὰ ἀναμίξῃ ἀπαντας.

ΛΥΚΙΝΟΣ

Ἔστι γάρ, ὦ ἐταῖρε, οὐχὶ τῶν πολλῶν τούτων πλουσίων, ἀλλὰ καὶ παιδείας⁵ μέλει αὐτῷ καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ βίου τούτοις ξύνεστιν.

[11] Εἰσιτώμεθα οὖν ἐν ἡσυχίᾳ τὸ πρῶτον, καὶ παρεσκεύαστο ποικίλα. πλὴν οὐδὲν οἶμαι χρὴ καὶ ταῦτα καταριθμεῖσθαι⁶, χυμούς⁷ καὶ πέμματα⁸ καὶ καρυκείας⁹· ἅπαντα γὰρ ἄφθονα¹⁰. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Κλεόδημος ἐπικύψας¹¹ ἐς τὸν Ἴωνα, Ὀρᾶς, ἔφη, τὸν γέροντα —Ζηνόθεμιν λέγων, ἐπήκουον γάρ— ὅπως ἐμφορεῖται¹² τῶν ὄψων καὶ ἀναπέπλησται ζωμοῦ¹³ τὸ ἱμάτιον καὶ ὅσα τῷ παιδί κατόπιν ἐστῶτι ὀρέγει¹⁴ λανθάνειν οἰόμενος τοὺς ἄλλους, οὐ μεμνημένος τῶν μεθ' αὐτόν; δεῖξον οὖν καὶ Λυκίνῳ ταῦτα, ὡς μάρτυς εἶη. ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἐδεόμην δεῖξοντός μοι τοῦ Ἴωνος, πολὺ πρότερον αὐτὰ ἐκ περιωπῆς¹⁵ ἔωρακώς.

Alkidamas verstoort het feest.

[12] Ἄμα οὖν ταῦτα ὁ Κλεόδημος εἰρήκει καὶ ἐπεισέπαισεν¹⁶ ὁ Κυνικὸς Ἀλκιδάμας ἄκκλητος, ἐκεῖνο τὸ κοινὸν ἐπιχαριεντισάμενος¹⁷, «τὸν Μενέλαον αὐτόματον ἤκοντα». τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἀναίσχυντα ἐδόκει πεποιηκέναι καὶ

¹ μουσεῖόν	gewijde plaats van de Muzen, kunsttempel; μουσεῖος – aan de muzen gewijd
² διηγέομαι	beschrijven
³ εὐκταῖος	gewijd
⁴ ἀπανθίζω	de bloemen plukken, het beste uitkiezen
⁵ παιδεία	opvoeding, algemene ontwikkeling, jeugd
⁶ καταριθμέω	meetellen, beschouwen
⁷ χυμός ὁ	sap
⁸ πέμμα τό	gebak
⁹ καρυκεία ἡ	lekkere toebereiding van spijzen
¹⁰ ἄφθονος	rijkelijk
¹¹ ἐπικύπτω	buigen naar
¹² ἐμφορέομαι	eten van
¹³ ζωμός	soep
¹⁴ ὀρέγω	aanreiken
¹⁵ περιωπή ἡ	uitkijk
¹⁶ ἐπεισπαίω	binnenstormen
¹⁷ ἐπιχαριεντίζομαι	schertsend erbij citeren

Philoon

[10] Wel, wel, Lukinos, volgens jouw woorden is het symposion een soort cultuurtempel van zeer vele wijsgeren en ik prijs dan ook Aristainetos, omdat hij, nu hij dit zeer heilige feest organiseert, ervoor gekozen heeft om boven anderen de grootste wijsgeren te onthalen, want hij heeft uit iedere richting de fleur fine gekozen.

Lukinos

Ja vriend, want hij is niet een van die massa rijken, maar hij bekommert zich ook om geestelijke ontwikkeling en het grootste deel van zijn leven verkeert hij met die.

[11] Wij werden eerst in alle rust onthaald en allerhande stond klaar, maar ik meen absoluut niet dat die dingen ook opgesomd hoeven te worden: sapjes en koeken en spijzen. Alles was er namelijk in overvloed. Onderwijl boog Kleodemos zich naar loon en zei: "Zie je die oude kerel? -hij bedoelde Zenothemis, want ik hoorde hem- hoe hij eet van de toespizzen en hij zijn mantel gevuld heeft met soep en al wat hij de slaaf die achter hem staat aanrijkt, terwijl hij denkt onopgemerkt te blijven voor de anderen zonder zich degenen achter hem te herinneren. Laat dat dan ook aan Lukinos zien om daarvan getuige te zijn." Maar ik had er absoluut geen behoefte aan dat loon me dat liet zien, omdat ik het al veel eerder gezien had vanuit mijn uitkijk.

Alkidamas verstoort het feest.

[12] Kleodemos had dat dan nog niet gezegd, of de cynicus Alkidamas kwam zonder invitatie binnenstormen en daarbij uitte hij schertsend die gemeenplaats 'dat Menelaos uit zichzelf gekomen was'. De meesten vonden dat zijn gedrag schandelijk was en onderbraken hem met de meest

ὑπέκρουον¹ τὰ προχειρότατα², ὁ μὲν τὸ «Ἄφραίνεις³, Μενέλαε,» ὁ δ' Ἄλλ' οὐκ Ἄτρεΐδη Ἀγαμέμνονι ἦνδανε θυμῷ, καὶ «ἄλλοι» ἄλλα πρὸς τὸν καιρὸν εὖστοχα⁴ καὶ χαρίεντα ὑποτονθορύζοντες⁵. ἐς μέντοι τὸ φανερόν οὐδείς ἐτόλμα λέγειν· ἐδεδοίκεσαν γὰρ τὸν Ἀλκιδάμαντα, βοὴν ἀγαθὸν ἀτεχνῶς⁶ ὄντα καὶ κρακτικώτατον⁷ κυνῶν ἀπάντων, παρ'⁸ ὃ καὶ ἀμείνων ἐδόκει καὶ φοβερώτατος ἦν ἅπασιν.

[13] Ὁ δὲ Ἀρισταίνετος ἐπαινέσας αὐτὸν ἐκέλευε θρόνον τινὰ λαβόντα καθίζεσθαι παρ' Ἰστιαῖόν τε καὶ Διονυσόδωρον. ὁ δέ, Ἵαπαγε, φησί, γυναικεῖον λέγεις καὶ μαλθακὸν ἐπὶ θρόνου καθίζεσθαι ἢ σκίμποδος⁹, ὥσπερ ὑμεῖς ἐπὶ μαλακῆς ταύτης εὐνής μικροῦ δεῖν ὕπτιοι κατακείμενοι ἐστιᾶσθε πορφυρίδας¹⁰ ὑποβεβλημένοι· ἐγὼ δὲ κὰν ὀρθοστάδην δειπνήσαιμι ἐμπεριπατῶν ἅμα τῷ συμποσίῳ· εἰ δὲ καὶ κάμοιμι, χαμαὶ τὸν τρίβωνα¹¹ ὑποβαλόμενος κείσομαι ἐπ' ἀγκῶνος οἶον τὸν Ἡρακλέα γράφουσιν. Οὕτως, ἔφη, γιγνέσθω, ὁ Ἀρισταίνετος, εἴ σοι ἦδιον. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου¹² περιῶν ἐν κύκλῳ ὁ Ἀλκιδάμας ἐδείπνει ὥσπερ οἱ Σκύθαι πρὸς τὴν ἀφθονωτέραν¹³ νομῆν¹⁴ μετεξανιστάμενος καὶ τοῖς περιφέρουσι τὰ ὄψα συμπερινοστώ¹⁵. [14] καὶ μέντοι καὶ σιτούμενος ἐνεργός¹⁶ ἦν ἀρετῆς πέρα καὶ κακίας μεταξὺ διεξιῶν καὶ ἐς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ἀποσκώπτων¹⁷. ἠρώτα γοῦν τὸν Ἀρισταίνετον, τί βούλονται αὐτῷ αἰ τοσαῦται καὶ τηλικαῦται κύλικες τῶν κεραμεῶν ἴσον δυναμένων. ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν ἤδη διενοχλοῦντα¹⁸ ἔπαυσεν ἐς τὸ παρὸν Ἀρισταίνετος τῷ παιδί νεύσας εὐμεγέθη σκύφον¹⁹ ἀναδοῦναι αὐτῷ ζωρότερον²⁰ ἐγγέαντα· καὶ ἐδόκει ἄριστα ἐπινενοηκέναι οὐκ εἰδῶς ὅσων κακῶν ἀρχὴν ὁ σκύφος ἐκεῖνος ἐνεδεδώκει.

¹ ὑποκρούω	onderbreken, antwoorden
² Πρόχειρος	voor de hand
³ ἀφραίνω	dwaas zijn
⁴ εὖστοχος	juist gemikt
⁵ ὑποτονθορύζω	mompelen
⁶ ἀτεχνῶς	eenvoudig, werkelijk
⁷ κρακτικός	luidruchtig, schreeuwerig
⁸ παρὰ + <i>acc.</i>	in verband met, volgens
⁹ σκίμπους	veldbed
¹⁰ πορφυρίς ἢ	puperen kleed
¹¹ τρίβων ὁ	versleten mantel
¹² τὸ ἀπὸ τούτου	<i>acc. adverbialis</i> : daarna
¹³ ἀφθονος	rijkelijk
¹⁴ νομή ἢ	weide, voedsel, kudde
¹⁵ συμπερινοστέω	mee omtrekken
¹⁶ ἐνεργός	aan het werk, ingespannen
¹⁷ ἀποσκώπτω	bespotten
¹⁸ διενοχλέω	voortdurend lastig vallen
¹⁹ σκύφος ὁ/τό	beker
²⁰ ζωρός	onvermengd

voor de hand liggende frasen. De een zei: “Je bent dwaas, Menelaos.” En een ander: “Maar het beviel Agamemnon Atreus’ zoon niet in zijn hart.” En anderen mompelden daarbij weer andere woorden die op dat moment doel troffen en geestig waren. Maar niemand durfde iets open en bloot te zeggen. Want ze waren bang voor Alkidamas: zonder meer kon hij goed schreeuwen en was hij de meest luidruchtige van alle cynici en daarom scheen hij zowel beter te zijn als ook was hij in de ogen van allen de meest angstaanjagende.

[13] Aristainetos echter prees hem en verzocht hem een zetel te nemen en naast Histaios en Dionusodooros te gaan zitten. Hij zei: “Pleur op. Gaan zitten op een stoel of een bed, waar jij het over hebt, is een wijvending, voor mietjes, zoals jullie op dat zachte bed zo goed als op jullie rug liggen en smullen met purperen kleden onder jullie. Ik zal wel rechtop staand eten en tegelijk rondlopen tijdens het feestmaal. En stel dat ik ook moe word, dan zal ik mijn afgedragen mantrel onder mij draperen en op mijn ellebogen liggen, zoals men Herakles schildert.” Aristainetos zei: “Ok, als jij dat prettiger vindt.” En toen Alkidamas daarna in een kring rondliep, at hij, terwijl hij precies zoals de Skythen zich verwijderde naar een rijkere beemd en hij samen met de dienaren die de spijzen ronddroegen, mee rond liep.

[14] Maar ook terwijl hij aan het eten was, maakte hij zich druk over deugd en slechtheid terwijl hij intussen door het gezelschap heen liep en het goud en het zilver bespote. Hij vroeg althans Aristainetos wat zijn doel was met zoveel en zo grote kelken, terwijl keramiek toch hetzelfde kon. Maar nu maakte Aristainetos voor het moment een einde aan zijn lastige gedrag door zijn zoon met het hoofd een teken te geven een heel grote kelk met behoorlijk onvermengde wijn te vullen en hem die aan te reiken. En hij dacht daarmee het beste bedacht te hebben zonder te weten van hoe hoeveel ellende die kelk het begin was.

λαβὼν δὲ ἄμα ὁ Ἄλκιδάμας ἐσίγησε μικρὸν καὶ ἐς τοῦδαφος¹ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἔκειτο ἡμίγυμνος, ὥσπερ ἠπειλήκει², πήξας τὸν ἀγκῶνα ὀρθόν, ἔχων ἄμα τὸν σκύφον ἐν τῇ δεξιᾷ, οἷος ὁ παρὰ τῷ Φόλω³ Ἡρακλῆς ὑπὸ τῶν γραφῶν δαίκνυται.

[15] Ἦδη δὲ καὶ ἐς τοὺς ἄλλους συνεχῶς περιεσοβεῖτο⁴ ἡ κύλιξ καὶ φιλοτησίαι⁵ καὶ ὀμιλία⁶ καὶ φῶτα εἰσεκεκόμιστο. ἐν τοσοῦτῳ δ' ἐγὼ τὸν παρεστῶτα τῷ Κλεοδήμῳ παῖδα οἰνοχόον ὄντα ὠραῖον⁷ ἰδὼν ὑπομειδιῶντα⁸ — χρῆ γάρ, οἶμαι, καὶ ὅσα πάρεργα τῆς ἐστιάσεως⁹ εἶπεῖν, καὶ μάλιστα εἴ τι πρὸς τὸ γλαφυρώτερον¹⁰ ἐπράχθη — μάλα ἤδη παρεφύλαττον ὅ τι καὶ μειδιάσειε. καὶ μετὰ μικρὸν ὁ μὲν προσῆλθεν ὡς ἀποληψόμενος παρὰ τοῦ Κλεοδήμου τὴν φιάλην, ὁ δὲ τὸν τε δάκτυλον ἀπέθλιψεν¹¹ αὐτοῦ καὶ δραχμὰς δύο, οἶμαι, συνανέδωκε μετὰ τῆς φιάλης· ὁ παῖς δὲ πρὸς μὲν τὸν δάκτυλον θλιβόμενον αὖθις ἐμειδίασεν, οὐ μὴν συνεῖδεν, οἶμαι, τὸ νόμισμα¹², ὥστε μὴ δεξαμένου ψόφον αἱ δύο δραχμαὶ παρέσχον ἐκπεσοῦσαι, καὶ ἠρυθρίασαν¹³ ἄμφω μάλα σαφῶς. ἠπόρουν δὲ οἱ πλησίον οὔτινος εἶη τὰ νομίσματα, τοῦ μὲν παιδὸς ἀρνούμενου μὴ ἀποβεβληκέναι, τοῦ δὲ Κλεοδήμου, καθ' ὃν ὁ ψόφος ἐγένετο, μὴ προσποιούμενου¹⁴ τὴν ἀπόρριψιν. ἡμελήθη οὖν καὶ παρώφθη τοῦτο οὐ πάνυ πολλῶν ἰδόντων πλὴν μόνου, ὡς ἐμοὶ ἔδοξε, τοῦ Ἀρισταινέτου· μετέστησε γὰρ τὸν παῖδα μικρὸν ὕστερον ἀφανῶς¹⁵ ὑπεξαγαγὼν καὶ τῷ Κλεοδήμῳ τινὰ παραστῆναι

¹ ἔδαφος τό

bodem

² ἀπειλέω

dreigen, beloven

³ *Folos was een "goede" kentaure in de Griekse mythologie, net zoals Cheiron. Folos was de zoon van Silenos en een esnimf. Hij woonde in een grot in Foloi, dat volgens de ene traditie in Arcadië (ten zuiden van de berg Erymanthos) lag en volgens de andere in Thessalië (op de berg Pelion). Folos gaf zijn jagende gast geroosterd vlees en at het zelf rauw. Toen Herakles hem verzocht wijn boven te halen, waarschuwde hij dat het voorraadvat gemeenschappelijk bezit van de kentauren was, maar gaf dan toe. De geur van de wijn lokte de kentauren, gewapend met rotsen en uitgerukte sparren. In het gevecht dat volgde, doodde Herakles verschillende kentauren en achtervolgde hij de rest naar Kaap Malea, waar de strijd verderging. Ondertussen onderzocht Folos de giftige pijlen van Herakles, gedoopt in het bloed van de Hydra van Lerna. Hij trok een pijl uit een lijk en verbaasde zich erover hoe zo iets kleins een grote kentaure had kunnen doden. Maar hij liet het vallen op zijn voet en viel prompt zelf dood. Herakles vond hem bij zijn terugkeer en zorgde voor de begrafenis.*

⁴ περισοβέω

snel laten rondgaan

⁵ φιλοτησίος

vriendschaps-; φιλοτησία ἢ (κυλιξ) – vriendschapsbeker, vriendschapsdronk

⁶ ὀμιλία ἢ

verkeer, omgang, conversatie

⁷ ὠραῖος

mooi

⁸ ὑπομειδιάω

heimelijk glimlachen

⁹ ἐστιασίς ἢ

gastmaal

¹⁰ γλαφυρός

subtiel, elegant

¹¹ ἀποθλίβω

uitpersen, verdringen, verdrijven

¹² νόμισμα τό

munststuk

¹³ ἠρυθρίαω

rood worden

¹⁴ προσποιέομαι

aanspraak maken op

¹⁵ ἀφανῶς

ongemerkt

Zodra Alkidamas die beker had genomen, zweeg hij even en na zichzelf op de grond gestort te hebben lag hij daar halfnaakt, precies zoals hij had bedreigd, met zijn elleboog stevig recht op de grond met tegelijk de kelk in zijn rechterhand, zoals Herakles bij Pholos door de schilders wordt weergegeven. **[15]** Nu ging de kelk ook naar de overige gasten zonder ophouden snel rond en dat ging gepaard met vriendschapsdronken en conversatie. Ook lichten waren binnen gebracht. Toen ik, zolang als dat duurde, zag dat de slaaf als wijnschenker die bij Kleodemos stond mooi was en heimelijk glimlachte -want het is noodzakelijk, zo denk ik, alle bijzaken van dat feestmaal te vertellen en vooral als er iets gedaan was dat nogal subtiel moest zijn- was ik nu zeer erop gespitst waarom hij ook glimlachte. En even later naderde hij om van Kleodemos de schaal aan te nemen, maar Kleodemos greep zijn vinger stevig vast en gaf tegelijk met de schaal volgens mij twee drachmen mee. De slaaf glimlachte weer naar de vinger toen die stevig vastgehouden werd, maar hij was zich werkelijk niet bewust, denk ik, van het geld zodat hij de twee drachmen niet aannam en zij uit zijn hand kletterend vielen en zij beiden heel duidelijk bloosden. Degenen ernaast wisten niet van wie de muntstukken waren, omdat de slaaf ontkende ze te hebben laten vallen en Kleodemos bij wie het gekletter plaats vond, geen aanspraak erop maakte ze te hebben laten vallen. Men sloeg er geen acht op en had daarvoor geen oog, omdat helemaal niet veel mensen afgezien van één, te weten Aristainetos, het gezien hadden. Hij verplaatste het slaafje een beetje naar achteren door hem zonder dat anderen het opmerkten, weg te brengen en hij gaf met zijn hoofd het teken dat een reeds te oude slaaf, een muilezeldrijver of stalknecht naast Kleodemos ging

διένευσε¹ τῶν ἐξώρων² ἤδη καὶ καρτερῶν, ὀρεωκόμον³ τινὰ ἢ ἱπποκόμον⁴. καὶ τοῦτο μὲν ὧδέ πως ἐκεχωρήκει, μεγάλης αἰσχύνης αἴτιον <ἄν> τῷ Κλεοδήμῳ γενόμενον, εἰ ἔφθη διαφοιτῆσαν⁵ εἰς ἅπαντας, ἀλλὰ μὴ κατέσβη αὐτίκα, δεξιῶς⁶ πάνυ τοῦ Ἀρισταινέτου τὴν παροιμίαν⁷ ἐνέγκαντος.

[16] Ὁ Κυνικός δὲ Ἀλκιδάμας, ἐπεπώκει γὰρ ἤδη, πυθόμενος ἥτις ἢ γαμουμένη παῖς καλοῖτο, σιωπὴν παραγγείλας μεγάλη τῆ φωνῆ ἀποβλέψας ἐς τὰς γυναῖκας, Προπίνω σοι, ἔφη, ὦ Κλεανθί, Ἡρακλέους⁸ ἀρχηγέτου⁹. ὡς δ' ἐγέλασαν ἐπὶ τούτῳ ἅπαντες, Ἐγελάσατε, εἶπεν, ὦ καθάρματα¹⁰, εἰ τῆ νύμφη προὔπιον ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου θεοῦ τοῦ Ἡρακλέους; καὶ μὴν εὔ ειδέναι χρὴ ὡς, ἦν μὴ λάβη παρ' ἐμοῦ τὸν σκύφον, οὔποτε τοιοῦτος ἂν υἱὸς αὐτῆ γένοιτο οἷος ἐγώ, ἄτρεπτος¹¹ μὲν ἀλκὴν, ἐλεύθερος δὲ τὴν γνώμην, τὸ σῶμα δὲ οὔτω καρτερός· καὶ ἅμα παρεγύμνου¹² ἐαυτὸν μᾶλλον ἄχρι πρὸς τὸ αἰσχιστον. αὐθις ἐπὶ τούτοις ἐγέλασαν οἱ συμπόται, καὶ ὅς ἀγανακτήσας ἐπανίστατο δριμύ¹³ καὶ παράφορον¹⁴ βλέπων καὶ δῆλος ἦν οὐκέτι εἰρήνην ἄξων. τάχα δ' ἂν τινος καθίκετο τῆ βακτηρία¹⁵, εἰ μὴ κατὰ καιρὸν εἰσεκεκόμιστο πλακοῦς¹⁶ εὐμεγέθης, πρὸς ὃν ἀποβλέψας ἡμερύτερος ἐγένετο καὶ ἔληξε¹⁷ τοῦ θυμοῦ καὶ ἐνεφορεῖτο¹⁸ συμπεριῶν. **[17]** καὶ οἱ πλεῖστοι ἐμέθυον ἤδη καὶ βοῆς μεστὸν ἦν τὸ συμπόσιον· ὁ μὲν γὰρ Διονυσόδωρος ὁ ῥήτωρ αὐτοῦ ῥήσεις¹⁹ τινὰς ἐν μέρει διεξήει καὶ ἐπηνεῖτο ὑπὸ τῶν κατόπιν²⁰ ἐφεστῶτων οἰκετῶν, ὁ δὲ Ἰστιαῖος ὁ γραμματικὸς ἐρραψώδει²¹ ὕστερος κατακείμενος καὶ συνέφερεν ἐς τὸ αὐτὸ τὰ Πινδάρου καὶ Ἡσιόδου καὶ Ἀνακρέοντος, ὡς ἐξ ἀπάντων μίαν ὠδὴν παγγέλοιοι ἀποτελεῖσθαι, μάλιστα δ' ἐκεῖνα ὡσπερ προμαντευόμενος τὰ μέλλοντα,

¹ διανεύω	toeknikken
² ἔξωρος	te oud, over de jeugd heen
³ ὀρεωκόμος	muilezeldrijver
⁴ ἱπποκόμος	stalknecht
⁵ διαφοιτάω	zich verspreiden
⁶ δεξιῶς φέρω	handig omgaan met
⁷ παροιμία ἢ	dronkenschap, belediging in dronkenschap
⁸ <i>elliptisch, ἐπί is hier weggelaten, zoals verderop; ἐπί + gen.</i>	- bij
⁹ ἀρχηγέτης ὁ	aanvoerder, stamvader
¹⁰ κάθαρμα τό	stuk vuil, uitschot
¹¹ ἄτρεπτος	onwrikbaar
¹² παραγυμνῶ	ontbloten, bekend maken
¹³ δριμύ <i>n. acc. adv.</i>	scherp, fel
¹⁴ παράφορον	door hartstocht meegesleurd, wankel, waanzinnig
¹⁵ βακτηρία ἢ	stok
¹⁶ πλακοῦς	koek
¹⁷ λήγω + <i>gen.</i>	stoppen met
¹⁸ ἐμφορέομαι	naar binnen werken, gretig tot zich nemen
¹⁹ ῥῆσις ἢ	woord, uitspraak
²⁰ κατόπιν	achter(aan)
²¹ ῥαψωδέω	gedichten voordragen

staan. En dat was zo afgelopen en het zou voor Kleodemos de oorzaak van een grote schande geworden zijn als dat brandje alvorens onmiddellijk te zijn geblust, zich verspreid had onder allen. Zo was Aristainetos absoluut handig omgegaan met diens dronkenschap. **[16]** Maar Alkidamas, hij had namelijk al gedronken, heeft toen hij geïnformeerd had naar hoe het meisje, dat trouwde, heette en hij met luidde stem stilte had bevolen en had weggekeken naar de vrouwen, zei: “Ik drink op jou, Kleanthis, bij mijn stamvader Herakles.” Toen allen daarom in lachen uitgebarsten waren, zei hij: “Barsten jullie in lachen uit, gespuis, als ik de bruid toedrink bij onze god Herakles? Voorwaar, jullie moeten weten, dat zij wel nooit, als zij die beker niet van mij aanneemt, zo’n zoon zal krijgen zoals ik ben: onwrikbaar in kracht en vrij in denken en fysiek zo sterk. Tegelijk ontkleedde hij zich verder tot het niet schandelijker kon. De feestgangers begonnen daarom weer te lachen. Hij stond geërgerd op met een scherpe en waanzinnige blik en het was duidelijk dat hij niet meer de vrede zou handhaven. Hij zou spoedig iemand met zijn stok bereikt hebben, als niet op het juiste moment een zeer grote koek binnengebracht was, waarop hij zijn oog liet vallen zodat hij kalmeerde en ophield met zijn woede en hij met die koek mee lopend er gretig van at. **[17]** De meesten waren nu dronken en tijdens het drinkgelag was er continu greschreeuw. Want de rhetor Dionusodooros citeerde op zijn beurt uitspraken van hemzelf en hij werd geprezen door de dienaren die achter hem stonden en de letterkundige Histiaios lag achter hem en was gedichten aan het voordragen en verenigde de verzen van Pindaros en Hesiodos en Anakreon, zodat uit al die dichtregels uiteindelijk een belachelijk lied gemaakt werd, vooral de volgende alsof hij de toekomst voorspelde:

σὺν δ' ἔβαλον ῥινούς¹.

καὶ

ἔνθα δ' ἄρ' οἰμωγή τε καὶ εὐχολή² πέλεν ἀνδρῶν.

ὁ Ζηνόθεμις δ' ἀνεγίνωσκε³ παρὰ τοῦ παιδὸς λαβὼν λεπτόγραμμόν⁴ τι βιβλίον.

[18] Διαλιπόντων δὲ ὀλίγον, ὥσπερ εἰώθασι, τῶν παρακομιζόντων τὰ ὄψα μηχανώμενος Ἄρισταίνετος μηδ' ἐκεῖνον ἀτερπῆ⁵ τὸν καιρὸν εἶναι μηδὲ κενόν⁶ ἐκέλευσε τὸν γελωτοποιὸν εἰσελθόντα εἰπεῖν τι ἢ πρᾶξαι γελοῖον, ὡς ἔτι μᾶλλον οἱ συμπόται διαχυθεῖεν⁷. καὶ παρῆλθεν ἄμορφός τις ἐξυρημένος⁸ τὴν κεφαλὴν, ὀλίγας ἐπὶ τῇ κορυφῇ τρίχας⁹ ὀρθὰς ἔχων· οὗτος ὠρχήσατό τε κατακλῶν¹⁰ ἑαυτὸν καὶ διαστρέφων, ὡς γελοϊότερος φανείη, καὶ ἀνάπαιστα¹¹ συγκροτῶν¹² διεξῆλθεν¹³ αἰγυπτιάζων¹⁴ τῇ φωνῇ, καὶ τέλος ἐπέσκωπτεν ἐς τοὺς παρόντας. [19] οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἐγέλων ὅποτε σκωφθεῖεν, ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὸν Ἄλκιδάμαντα ὁμοίον τι ἀπέρριψε Μελιταῖον¹⁵ κυνίδιον¹⁶ προσειπὼν αὐτόν, ἀγανακτήσας ἐκεῖνος —καὶ πάλαι δὲ δῆλος ἦν φθονῶν αὐτῷ εὐδοκιμοῦντι καὶ κατέχοντι τὸ συμπόσιον— ἀπορρίψας τὸν τρίβωνα¹⁷ προύκαλεῖτο οἱ παγκρατιάζων¹⁸, εἰ δὲ μή, κατοίσειν¹⁹ αὐτοῦ ἔφη τὴν βακτηρίαν. οὕτω δὲ ὁ κακοδαίμων²⁰ ὁ Σατυρίων —τοῦτο γὰρ ὁ γελωτοποιὸς ἐκαλεῖτο— συστάς ἐπαγκρατίαζε. καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερήδιστον ἦν, φιλόσοφος ἀνὴρ γελωτοποιῶ ἀνταιρόμενος²¹ καὶ παίων καὶ παιόμενος ἐν τῷ μέρει. οἱ παρόντες δὲ οἱ μὲν ἠδοῦντο, οἱ δὲ ἐγέλων, ἄχρι ἀπηγόρευσε²²

Zij stieten de schilden op elkaar;

¹ ῥινός ὁ	huid, schild
² εὐχολή	grootspraak, trots, gelofte, gebed
³ ἀναγινώσκω	voorlezen
⁴ λεπτόγραμμός	fijngeschreven
⁵ ἀτερπής	afschuwelijk, zonder verkwikking
⁶ κενός	leeg
⁷ διαχέω	blij maken
⁸ ξυρέω	scheren
⁹ θρίξ ἢ	haar
¹⁰ κατακλάω	buigen
¹¹ ἀνάπαιστα τά	spotdichten
¹² συγκροτέω	tegen elkaar slaan, samenstellen
¹³ διεξέρχομαι	doorlopen
¹⁴ αἰγυπτιάζω	als een Egyptenaar spreken
¹⁵ Μελιταῖος	van Malta
¹⁶ κυνίδιον τό	hondje
¹⁷ τρίβων ὁ	versleten klee; <i>gewoonlijk van filosofen</i>
¹⁸ παγκρατιάζω	het pangkraton beoefenen; <i>misschien heden ten dage het best te vergelijken met cage fights; alles was toegestaan</i>
¹⁹ καταφέρω + <i>gen.</i>	neer laten komen op
²⁰ κακοδαίμων	ongelukkig, bezeten
²¹ ἀνταίρομαι	zich verheffen tegen
²² ἀπαγορεύω	het moede worden, het opgeven

en sloegen de leren schilden tegen elkaar

en daar dan klonk geweeklaag en bidden van mannen.

Zenothemis had van zijn slaaf een fijngeschreven brief gekregen en las dat.

[18] Toen degenen die de toespizen naar binnen brachten, korte tijd hadden laten verstrijken, precies zoals ze gewoon zijn, beval Aristainetos met de sluwe opzet dat dat geen onvermakelijk en onbenut moment zou zijn, de clown naar binnen te komen en iets lachwekkends te zeggen of te doen opdat de feestgangers nog blijer zouden worden. En er kwam een wanstaltig type met geschoren hoofd binnen, met een paar haren recht overeind op zijn kruin. Die begon te dansen, terwijl hij buigingen maakte en zich in alle bochten wrong om lachwekkender te lijken en hij liep door het gezelschap heen, terwijl hij spottichten ten gehore bracht met een Egyptische tongval en tenslotte bespote hij de aanwezigen. **[19]** De rest dan lachte, wanneer ze bespot werden, maar toen hij ook een soortgelijke spotternij aan het adres van Alkidamas richtte door hem een hondje van Malta te noemen, raakte die geërgerd -maar het was ook al lang duidelijk dat hij jaloers op de clown was omdat hij populair was en het feestgelag in zijn greep had- en hij wierp zijn versleten mantel af en daagde hem uit tot een no-limit-vuistgevecht. Hij zei dat hij, als hij het zou afwijzen, zijn hoofd met zijn stok zou treffen. Zo dan stond de ongelukkige Saturioon op – want zo heette de clown- en vocht met hem. En de aangelegenheid was meer dan vermakelijk: een filosoof die het opnam tegen een nar die elkaar beurtelings sloegen. Sommigen van de aanwezigen

παιόμενος ὁ Ἄλκιδάμας ὑπὸ συγκεκριμένου¹ ἀνθρωπίσκου καταγωνισθείς². γέλως οὖν πολὺς ἐξεχύθη ἐπ’ αὐτοῖς.

Dionikos

[20] Ἐνταῦθα Διόνικος ἐπεισῆλθεν ὁ ἰατρὸς οὐ πολὺ κατόπιν³ τοῦ ἀγῶνος⁴. ἐβεβραδύκει⁵ δέ, ὡς ἔφασκε, φρενίτιδι⁶ ἐαλωκότα θεραπεύων Πολυπρέποντα τὸν αὐλητὴν. καί τι καὶ γελοῖον διηγήσατο· ἔφη μὲν γὰρ εἰσελθεῖν παρ’ αὐτὸν οὐκ εἰδὼς ἐχόμενον ἤδη τῷ πάθει, τὸν δὲ ταχέως ἀναστάντα ἐπικλεῖσαι τε τὴν θύραν καὶ ξιφίδιον σπασάμενον ἀναδόντα αὐτῷ τοὺς αὐλοὺς κελεύειν αὐλεῖν· εἶτα ἐπεὶ μὴ δύναίτο, παίειν σκῦτος⁷ ἔχοντα ἐς ὑπτίας⁸ τὰς χεῖρας. τέλος οὖν ἐν τοσοῦτῳ κινδύνῳ ἐπινοῆσαι τοιόνδε· ἐς ἀγῶνα γὰρ προκαλέσασθαι αὐτὸν ἐπὶ ῥητῶ⁹ πληγῶν ἀριθμῶ, καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς αὐλῆσαι πονηρῶς, μετὰ δὲ παραδοὺς τοὺς αὐλοὺς ἐκείνῳ δέξασθαι παρ’ αὐτοῦ τὸ σκῦτος καὶ τὸ ξιφίδιον καὶ ἀπορρῖψαι τάχιστα διὰ τῆς φωταγωγοῦ¹⁰ ἐς τὸ ὑπαιθρον τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀσφαλέστερος ἤδη προσπαλαίων¹¹ αὐτῷ ἐπικαλεῖσθαι τοὺς γειτνιώντας¹², ὑφ’ ὧν ἀνασπασάντων¹³ τὸ θύριον σωθῆναι αὐτός. ἐδείκνυε δὲ καὶ σημεῖα τῶν πληγῶν καὶ ἀμυχάς¹⁴ τινὰς ἐπὶ τοῦ προσώπου.

Καὶ ὁ μὲν Διόνικος οὐ μείον εὐδοκιμήσας¹⁵ τοῦ γελωτοποιοῦ ἐπὶ τῇ διηγήσει πλησίον τοῦ Ἰστιαίου παραβύσας¹⁶ ἑαυτὸν ἐδείπνει ὅσα λοιπά, οὐκ ἄνευ θεοῦ τινος ἡμῖν ἐπιπαρών, ἀλλὰ καὶ πάνυ χρήσιμος τοῖς μετὰ ταῦτα γεγεννημένους.

[21] παρελθὼν γὰρ τις εἰς τὸ μέσον οἰκέτης παρ’ Ἐτοιμοκλέους ἤκειν λέγων τοῦ Στωϊκοῦ γραμματίδιον ἔχων κελεύσαι οἱ ἔφη τὸν δεσπότην ἐν τῷ κοινῷ¹⁷ ἀναγνόντα εἰς ἐπήκοον¹⁸ ἄπασιν ὀπίσω αὐθις

Er werd dus veel gelach over hen uitgestort.

¹ συγκεκριμένου	goed getraind
² καταγωνίζομαι	bestrijden, overwinnen; <i>hier aor. met passieve betekenis</i>
³ κατόπιν + <i>gen.</i>	later dan
⁴ ἀγών ὁ	de wedstrijd
⁵ βραδύνω	talmen
⁶ φρενίτις ἡ	waanzin
⁷ σκῦτος τό	huid, zweep
⁸ ὑπτιος	omhoog gekeerd, met de binnenkant naar buiten
⁹ ῥητός	afgesproken, bepaald
¹⁰ φωταγωγός (θύρα)	lichtgat, venster
¹¹ προσπαλαίω	worstelen met
¹² γειτνιάω	nabuur zijn
¹³ ἀνασπάω	openen
¹⁴ ἀμυχή ἡ	schram
¹⁵ εὐδοκιμέω	in aanzien staan, populair zijn
¹⁶ παραβύω	inschuiven
¹⁷ ἐν τῷ κοινῷ	in het openbaar
¹⁸ εἰς ἐπήκοον	zodat het hoorbaar was

schaamden zich, maar anderen lachten, totdat Alkidamas het moede werd klappen te krijgen en overwonnen te worden door het goed getrainde kereltje.

Dionikos

[20] Toen kwam ook nog eens Dionikos, de geneesheer, niet lang na het gevecht binnen. Hij was laat gekomen, omdat hij, zo zei hij, met de fluitspeler Poluprepoon in de weer was, want die was door waanzin gegrepen. En hij vertelde ook een lachwekkend verhaal. Hij zei immers dat die Poluprepoon hem bezocht had zonder dat hij wist dat de man al in de greep van die kwaal was. Die Poluprepoon stond, zo vertelde hij, snel op en deed de deur op slot en na een klein zwaard getrokken te hebben en hem fluiten gegeven te hebben beval hij Dionikos fluit te spelen; daarna, toen hij dat niet kon, sloeg hij met een zweep hem op de binnenkant van zijn handen. Tenslotte bedacht hij in het zo grote gevaar het volgende: hij daagde hem uit voor een wedstrijd tegen een vastgesteld aantal klappen; en eerst speelde hijzelf weliswaar slecht, maar daarna gaf hij de fluiten aan Poluprepoon en kreeg hij van hem de zweep en zijn zwaardje; en hij wierp die ten snelste weg door het venster in de open lucht van de binnenhof. Daarna veiliger, worstelde hij met hem en riep hij zijn burenen te hulp door wie hij gered werd nadat ze het deurtje opengetrokken hadden. Hij liet zowel de tekenen zien van de zweepslagen als ook enkele schrammen op zijn gezicht.

Dionikos stond nu door zijn vertelling niet minder in aanzien dan de grollenmaker en naast Histiaios schoof hij in en at hij al wat over was; niet zonder de hulp van een god was hij later toch nog bij ons, maar hij is ook absoluut nuttig gebleken voor wat er later gebeurde. **[21]** Er verscheen namelijk een slaaf midden tussen de disgenoten. Hij zei dat hij met een briefje van de Stoicus Hetoimokles kwam en dat zijn meester hem bevolen had die brief in het openbaar voor te lezen aan allen en daarna weer weg te gaan.

ἀπαλλάττεσθαι. ἐφέντος οὖν τοῦ Ἀρισταινέτου προσελθὼν πρὸς τὸν λύχνον ἀνεγίνωσκεν.

ΦΙΛΩΝ

Ἦ που, ὦ Λυκῖνε, τῆς νύμφης ἐγκώμιον¹ ἢ ἐπιθαλάμιον², οἷα πολλὰ ποιοῦσιν; Ἀμέλει³ καὶ ἡμεῖς τοιοῦτόν τι ᾠήθημεν, ἀλλ' οὐδ' ἐγγὺς ἦν τούτου· ἐνεγέγραπτο γάρ·

[22] Ἐτοιμοκλῆς φιλόσοφος Ἀρισταινέτω.⁴

Ὅπως μὲν ἔχω πρὸς δεῖπνα ὁ παρεληλυθὼς μοι βίος ἅπας μαρτύριον ἂν γένοιτο, ὅς γε ὁσημέραι⁵ πολλῶν ἐνοχλούντων⁶ παρὰ πολὺ σοῦ πλουσιωτέρων ὅμως οὐδὲ πώποτε φέρων⁷ ἐμαυτὸν ἐπέδωκα⁸ εἰδὼς τοὺς ἐπὶ τοῖς συμποσίοις θορύβους καὶ παροινίας. ἐπὶ σοῦ δὲ μόνου εἰκότως ἀγανακτῆσαί μοι δοκῶ, ὅς τοσοῦτον χρόνον ὑπ' ἐμοῦ λιπαρῶς τεθεραπευμένος οὐκ ἠξίωσας ἐναριθμῆσαι⁹ καμὲ τοῖς ἄλλοις φίλοις, ἀλλὰ μόνος ἐγὼ σοι ἄμοιρος¹⁰, καὶ ταῦτα ἐν γειτόνων οἰκῶν. ἀνιῶμαι¹¹ οὖν ἐπὶ σοὶ τὸ πλεον¹² οὕτως ἀχαρίστῳ φανέντι· ἐμοὶ γὰρ ἡ εὐδαιμονία οὐκ ἐν ὑὸς ἀγρίου μοίρα ἢ λαγωῦ ἢ πλακοῦντος, ἀ παρ' ἄλλοις ἀφθόνως ἀπολαύω¹³ τὰ καθήκοντα εἰδόσιν, ἐπεὶ καὶ τήμερον παρὰ τῷ μαθητῇ Παμμένει δειπνήσαι πολυτελές¹⁴, ὡς φασι, δεῖπνον δυνάμενος οὐκ ἐπένευσα ἰκετεύοντι, σοὶ ὁ ἀνόητος ἐμαυτὸν φυλάττων. [23] σὺ δὲ ἡμᾶς παραλιπὼν ἄλλους εὐωχεῖς¹⁵, εἰκότως· οὕτω γὰρ δύνασαι διακρίνειν τὸ βέλτιον οὐδὲ τὴν καταληπτικὴν¹⁶ φαντασίαν¹⁷ ἔχεις. ἀλλὰ οἶδα ὅθεν μοι ταῦτα, παρὰ τῶν θαυμαστῶν σου φιλοσόφων, Ζηνοθέμιδος καὶ Λαβυρίνθου, ὧν —ἀπείη δὲ ἡ Ἀδράστεια— συλλογισμῶ¹⁸ ἐνὶ ἀποφράξει¹⁹ ἂν μοι τάχιστα δοκῶ τὰ

¹ ἐγκώμιον τό	lofrede
² ἐπιθαλάμιος ὁ/ἡ	huwelijkszang
³ ἄμέλει	zeker, natuurlijk
⁴ <i>aanhef van de brief</i>	
⁵ ὁσημέραι	dagelijks
⁶ ἐνοχλέω	lastig zijn, lastig vallen (met uitnodigingen)
⁷ φέρω	uitnodigingen accepteren
⁸ ἐπιδίδωμι	overgeven
⁹ ἐναριθμέω	tellen onder
¹⁰ ἄμοιρος	geen deel hebbend, verstoken, ongelukkig
¹¹ ἀνιάομαι ἐπί + dat.	zich ergeren aan
¹² τὸ πλεον adv.	meer
¹³ ἀπολαύω	genieten van
¹⁴ πολυτελής	veel kostend, van hoge waarde
¹⁵ εὐωχέω	gastvrij onthalen
¹⁶ καταληπτικός	gauw aangrijpend, gemakkelijk opnemend
¹⁷ φαντασία	voorstelling, praal, inbeelding
¹⁸ συλλογισμός ὁ	redenering
¹⁹ ἀποφράγνυμι	afsluiten

Aristainetos stond het toe en de slaaf ging naar de lamp en las de brief voor.

Philoon

Lukinos, misschien een lofzang op de bruid of een huwelijkslied zoals men vaak maakt?

Inderdaad dachten ook wij zoiets, maar het kwam zelfs niet in de buurt. Er stond namelijk het volgende in:

[22] De filosoof Hetoimokles aan Aritainetos

Wat mijn houding is ten aanzien van drinkgelagen, daarvan kan heel mijn voorbije leven getuigenis afleggen, want hoewel velen, die veel rijker zijn dan jij, mij dagelijks lastig vallen, toch heb ik zelfs nog nooit een uitnodiging aangenomen en mij daaraan gegeven, omdat ik het kabaal en de dronkenschappen op die gelagen ken. Ik geloof met recht mij alleen aan jou te ergeren omdat jij, hoewel ik zolang schitterend jou verzorgd heb, het niet juist geacht hebt ook mij onder jouw overige vrienden te tellen, maar als enige heb ik geen deel aan jouw feestje en dat nog wel terwijl ik in de buurt woon. Ik erger me dus aan jou, temeer omdat jij zo ondankbaar gebleken bent. Mijn geluk zit niet in een deel van een wild zwijn of een haas of een koek, zaken waarvan ik in overvloed bij anderen geniet die wel weten wat hoort, want ook vandaag kan ik bij mijn leerling Pammenes, naar het verluidt, deelnemen aan een duur diner, maar ik heb het afgewezen, ook al smeekte hij mij, omdat ik, de dwaas, mijzelf vrij hield voor jou. **[23]** Maar jij hebt ons overgeslagen en onthaalt anderen, natuurlijk: want jij kan nog niet onderscheiden wat beter is en jij hebt nog geen begrijpende capaciteit. Maar ik weet waaraan ik dat te danken heb, aan die aanbeden filosofen van jou, Zenothemis en Laburinthos, wier monden ik, naar mijn mening, met één logische redenering – maar moge daarbij wel Adrasteia¹ ontbreken, ten snelste zal snoeren.

¹ De onontkoombare, Nemeis, de godin van de verontwaardiging, toorn, wraak

στόματα. ἢ¹ εἰπάτω τις αὐτῶν, τί ἐστὶ φιλοσοφία; ἢ τὰ πρῶτα ταῦτα, τί διαφέρει σχέσις² ἕξεως³; ἵνα μὴ τῶν ἀπόρων⁴ εἴπω τι, κερατίναν⁵ ἢ σωρείτην⁶ ἢ θερίζοντα⁷ λόγον.

Ἀλλὰ σὺ μὲν ὄναιο⁸ αὐτῶν. ἐγὼ δὲ ὡς ἂν μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἠγούμενος εἶναι οἶσω ῥαδίως τὴν ἀτιμίαν. **[24]** καίτοι ὅπως μὴ ἐς ἐκείνην ἔχρη καταφεύγειν τὴν ἀπολογίαν ὕστερον, ἐπιλαθέσθαι λέγων ἐν τοσοῦτῳ θορύβῳ καὶ πράγμασι, δὶς σε τήμερον προσηγόρευσα καὶ ἔωθεν ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῷ ἀνακείῳ⁹ θύοντα ὕστερον. ταῦτα ἐγὼ τοῖς παροῦσιν ἀπολελόγημαι¹⁰.

[25] Εἰ δὲ δείπνου ἔνεκα ὀργίζεσθαί σοι δοκῶ, τὸ κατὰ τὸν Οἰνέα¹¹ ἐννόησον· ὄψει γὰρ καὶ τὴν Ἄρτεμιν ἀγανακτοῦσαν, ὅτι μόνην αὐτὴν οὐ παρέλαβεν ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν θυσίαν τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐστιῶν¹². φησὶ δὲ περὶ αὐτῶν Ὀμηρος ὧδέ πως·

ἢ λάθετ' ἢ οὐκ ἐνόησεν, ἀάσατο¹³ δὲ μέγα θυμῷ·
καὶ Εὐριπίδης·

Καλυδῶν μὲν ἦδε γαῖα, Πελοπίας χθονὸς
ἐν ἀντιπόρθμοις¹⁴, πεδί' ἔχουσ' εὐδαίμονα.

καὶ Σοφοκλῆς·

σοὺς μέγιστον χρῆμ' ἐπ' Οἰνέως γύαις¹⁵
ἀνῆκε Λητοῦς παῖς ἐκηβόλος θεά.

[26] Ταῦτά σοι ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα παρεθέμην, ὅπως μάθης οἶον ἄνδρα παραλιπῶν Δίφιλον ἐστιᾶς καὶ τὸν υἱὸν αὐτῷ παραδέδωκας, εἰκότως· ἡδὺς γάρ ἐστι τῷ μειρακίῳ καὶ πρὸς χάριν αὐτῷ σύνεστιν. εἰ δὲ μὴ αἰσχροὺς ἦν ἐμὲ λέγειν τὰ τοιαῦτα, κἄν τι προσέθηκα, ὅπερ σύ, εἰ θέλεις, παρὰ Ζωπύρου τοῦ

¹ ἢ ... ἢ ... of ... of; (zo moet) bijvoorbeeld, of

² σχέσις houding, toestand

³ ἕξις ἢ het bezitten, (geestelijke) toestand

⁴ ἄπορος moeilijk

⁵ κερατίνης ὀ drogrede

⁶ σωρείτης sorites; (Grieks voor 'opeengehoopt') of (minder vaak) 'kale man'. Als n een willekeurig geheel getal is en n graankorrels vormen een hoop, dan vormen ook n i korrels een hoop; een hoop houdt niet op een hoop te zijn als er één korrel af gaat.

⁷ θερίζω afmaaien

⁸ ὀνιάμαι + gen. genieten van

⁹ ἀνακείων τό de Dioscurentempel

¹⁰ ἀπολογέομαι als verdedigingsrede uitspreken

¹¹ Oineus was een Kalydonische koning die wijn in Aitolia introduceerde; De hoofdtrekken van de mythe zijn de volgende: koning Oineus, de koning van Kalydon in het landschap Aetolië, had bij gelegenheid van een groot dankfeest, dat hij bij de wijnoogst aan Dionysos, de met hem bevriende god bracht, daarbij al de goden en godinnen aangeroepen, maar alleen Artemis vergeten. Tot straf voor dat verzuim zond Artemis nu een everzwijn dat de grootte had van een stier, naar Aetolië. Dit verwoestte de wijnbergen, de bossen, de korenvelden, doodde het vee en dwong de bewoners van de streek binnen de muren van de polis Kalydon te vluchten.

¹² ἐστιῶν gastvrij onthalen

¹³ ἀάω verblinden

¹⁴ ἀντίπορθμος aan de overzijde van de zeeëngte gelegen

¹⁵ γύης ἢ bouwland

Of moet iemand van hen zeggen, wat filosofie is? Of dat eerst, waarin Skhesis (tijdelijke toestand van de ziel) van Hexis (vaste toestand van de ziel) verschilt? Om maar niets van van wat zonder uitweg is te zeggen, een drogrede, of een hoop-redenering of de redenering van het oogsten¹.

Maar ik wens dat jij ervan geniet. Ik echter zal, in de mening dat alleen het goede deugt, gemakkelijk de verachting verdragen. **[24]** Maar om te voorkomen dat je later je toevlucht neemt tot dat excuus door te zeggen dat je het in zo'n groot kabaal en zo'n grote heisa vergeten bent, ik heb jou vandaag twee keer toegesproken zowel vanochtend bij je huis als ook later toen je aan het offeren was in de tempel. Dit heb ik tot mijn verdediging gezegd voor wie aanwezig is.

[25] Maar als ik jou toeschijn boos te zijn wegens het maal, denk dan aan wat Oineus is overkomen. Jij zult dan namelijk zien dat ook Artemis boos was, omdat Oineus haar als enige niet voor het offerfeest had uitgenodigd, maar de overige goden wel gastvrij onthaalde. Homeros zegt omtrent hen als volgt:

‘of hij het vergat of er niet aan dacht, hij wel was verblind in zijn hart;’
en Euripides:

Dit, voorwaar, is het Kalydonisch land, aan de overzijde van de zeeëngte van het land van Pelops gelegen, in het bezit van welvarende vlaktes.

en Sophokles:

een zeer groot zwijn op de landerijen van Oineus af
heeft Leto's kind, de van verre treffende godin, los gelaten.

[26] Ik leg jou deze kleine selectie van vele citaten voor opdat je begrijpt wat voor man jij hebt overgeslagen terwijl je wel Diphilos onthaalt en je zoon aan hem in handen hebt gegeven, natuurlijk. Want hij is aangenaam voor hem en is met hem om hem te plezieren. En als het niet schandelijk was voor mij dat soort dingen te zeggen, dan zou ik er ook nog iets aan toegevoegd hebben, juist dat waarvan jij ook van Zoopuros jouw slaaf, die hem naar school brengt, als je dat wilt, wel zult horen dat het waar is.

¹ (1) Als je gaat oogsten, ga je niet niet oogsten; (2) als je niet gaat oogsten, oogst je niet; (3) noodzakelijkerwijs oogst je of je oogst niet. (4) Dus je oogst misschien wel of je oogst misschien niet, maar deze conclusie is in tegenspraak met de praemisses 1 en 2.

παιδαγωγῷ αὐτοῦ μάθοις ἂν ἀληθὲς ὄν. ἀλλ' οὐ χρή ταράττειν ἐν γάμοις οὐδὲ διαβάλλειν¹ ἄλλους, καὶ μάλιστα ἐφ' οὕτως αἰσχροῖς αἰτίαις· καὶ γὰρ εἰ Δίφιλος ἄξιός δ' ἦδη μαθητὰς μου περισπάσας, ἀλλ' ἔγωγε φιλοσοφίας αὐτῆς ἕνεκα σιωπήσομαι.

[27] Προσέταξα δὲ τῷ οἰκέτῃ τούτῳ, ἦν διδῶς αὐτῷ μοῖραν τινα ἢ συὸς ἢ ἐλάφου ἢ σησαμοῦντος², ὡς ἐμοὶ διακομίσειεν καὶ ἀντὶ τοῦ δείπνου ἀπολογία³ γένοιτο, μὴ λαβεῖν, μὴ καὶ δόξωμεν ἐπὶ τούτῳ πεπομφέναι.

[28] Τούτων, ὦ ἐταῖρε, ἀναγινωσκομένων μεταξὺ ἰδρώς⁴ τέ μοι περιεχεῖτο ὑπ' αἰδοῦς⁵, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου⁶, χανεῖν⁷ μοι τὴν γῆν ἠὲ ἠόχον ὄρων τοὺς παρόντας γελῶντας ἐφ' ἐκάστῳ καὶ μάλιστα ὅσοι ἤδεσαν τὸν Ἐτοιμοκλέα, πολὺν⁸ ἄνθρωπον καὶ σεμνὸν εἶναι δοκοῦντα. ἐθαύμαζον οὖν οἷος ὦν διαλάθοι⁹ αὐτοὺς ἐξαπατωμένους τῷ πώγωνι¹⁰ καὶ τῇ τοῦ προσώπου ἐντάσει¹¹. ὁ γὰρ Ἀρισταίνετος ἐδόκει μοι οὐκ ἀμελεία¹² παριδεῖν¹³ αὐτόν, ἀλλ' οὐποτ' ἂν ἐλπίσας κληθέντα ἐπινεύσαι¹⁴ οὐδ' ἂν ἐμπαρασχεῖν ἑαυτὸν τοιούτῳ τινί· ὥστε οὐδὲ τὴν ἀρχὴν πειρᾶσθαι ἠξίου. **[29]** ἐπεὶ δ' οὖν ἐπαύσατό ποτε ὁ οἰκέτης ἀναγινώσκων, τὸ μὲν συμπόσιον ἅπαν εἰς τοὺς ἀμφὶ τὸν Ζήνωνα καὶ Δίφιλον ἀπέβλεπε δεδοικότας καὶ ὠχρῶντας¹⁵ καὶ τῇ ἀπορίᾳ¹⁶ τῶν προσώπων ἐπαληθεύοντας¹⁷ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐτοιμοκλέους κατηγορηθέντα· ὁ Ἀρισταίνετος δὲ ἐτετάρρακτο καὶ θορύβου μεστός¹⁸ ἦν, ἐκέλευε δ' ὅμως πίνειν ἡμᾶς καὶ ἐπειρᾶτο εὖ διατίθεσθαι¹⁹ τὸ γεγονός ὑπομειδιῶν²⁰ ἅμα, καὶ τὸν οἰκέτην ἀπέπεμψεν εἰπὼν ὅτι ἐπιμελήσεται τούτων. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ Ζήνων ὑπεξανέστη ἀφανῶς, τοῦ παιδαγωγῷ νεύσαντος ἀπαλλάττεσθαι ὡς κελεύσαντος τοῦ πατρός.

¹ διαβάλλω	verdacht maken, opzetten tegen
² σησαμοῦς ὁ	sesamkoek
³ ἀπολογία ἢ	verdediging, verontschuldiging
⁴ ἰδρῶς ὁ	zweet
⁵ αἰδῶς ἢ	schaamte
⁶ λόγος ὁ	uitspraak; <i>versteende uitdrukking</i> : zoals men zegt
⁷ χάσκω	zich openen
⁸ πολίος	grijs
⁹ διαλανθάνω	voortdurend ontgaan
¹⁰ πώγων ὁ	baard
¹¹ ἔντασις ἢ	het aannemen
¹² ἐμέλεια ἢ	nalatigheid
¹³ παροράω	over het hoofd zien
¹⁴ ἐπινεύω	toestemmen
¹⁵ ὠχριάω	bleek zijn
¹⁶ ἀπορία ἢ	radeloosheid, verlegenheid
¹⁷ ἐπαληθεύω	bevestigen, bewaarheden
¹⁸ μεστός + <i>gen.</i>	vol van
¹⁹ διατίθεσθαι	regelen
²⁰ ὑπομειδιάω	stiekem glimlachen

Maar men moet op een bruiloft niet anderen in verwarring brengen of in een kwaad daglicht stellen en vooral niet om zulke schandelijke redenen. Want ook al verdient Diphilos het omdat hij al twee leerlingen aan mij onttrokken heeft, maar dan toch zal ik omwille van de filosofie zelf zwijgen.

[27] Ik heb deze slaaf opgedragen, als je hem eventueel een deel hetzij van een varken hetzij van een hinde hetzij van een sesamkoek geeft om dat naar mij toe te brengen en om een vertontschuldiging voor de maaltijd te zijn, dat hij dat niet aanneemt opdat wij ook niet de indruk wekken hem daarvoor gezonden te hebben.

[28] Vriend, midden tijdens het voorlezen daarvan stroomde zweet van schaamte over mij heen en bad ik, zoals dat gezegde luidt, dat de aarde voor mij zou open gaan, toen ik zag hoe de aanwezigen lachten bij ieder ding en vooral allen die Hetoimokles kenden, een grijze man die ook eerbiedwaardig schijnt te zijn. Ik verbaasde me omdat ze niet doorhadden wat voor man hij was, dat zij door zijn baard en zijn schijnheilige gezicht misleid werden. Want Aristainetos scheen mij niet uit nalatigheid hem over het hoofd gezien te hebben, maar omdat hij niet verwacht zou hebben dat hij op een uitnodiging zou ingaan en dat hij niet zichzelf zou overgeven aan zoiets. Zodoende vond hij het zelfs niet a priori juist het te proberen. **[29]** Toen die slaaf eindelijk opgehouden was voor te lezen, keek heel het symposion terzijde naar de mensen rond Zenoon en Diphilos; die waren bang en bleek en bevestigden de aanklachten van Hetoimokles door de verlegenheid op hun gezicht. Aristainetos wist zich geen raad en was vol verwarring en toch vroeg hij ons met klem te drinken en hij probeerde tegelijk wat er gebeurd was glad te strijken en hij zond de slaaf terug met de woorden dat hij zich daarom zou bekommeren. Kort daarop verdween ook Zenoon in het niets, toen zijn begeleider en opvoeder hem met een knik te kennen had gegeven zich te verwijderen alsof zijn vader dat bevolen had.

Ruzie

[30] Ὁ Κλεόδημος δὲ καὶ πάλαι τινὸς ἀφορμῆς¹ δεόμενος —ἐβούλετο γὰρ συμπλακῆναι² τοῖς Στωϊκοῖς καὶ διερρήγνυτο³ οὐκ ἔχων ἀρχὴν εὐλογον⁴— τότε οὖν τὸ ἐνδόσιμον⁵ παρασχούσης τῆς ἐπιστολῆς, Τοιαῦτα, ἔφη, ἐξεργάζεται ὁ καλὸς Χρῦσιππος καὶ Ζήνων ὁ θαυμαστὸς καὶ Κλεάνθης, ῥημάτια⁶ δύστηνα⁷ καὶ ἐρωτήσεις μόνον καὶ σχήματα⁸ φιλοσόφων, τὰ δ' ἄλλα Ἐτοιμοκλεῖς οἱ πλεῖστοι· καὶ αἱ ἐπιστολαὶ ὁρᾶτε ὅπως πρεσβυτικάι⁹, καὶ τὸ τελευταῖον Οἶνεὺς μὲν Ἀρισταίνετος, Ἐτοιμοκλῆς δὲ Ἄρτεμις. Ἡράκλειος, εὐφημα¹⁰ πάντα καὶ ἐορτῆ πρέποντα. [31] Νῆ Δί', εἶπεν ὁ Ἑρμῶν ὑπερκατακείμενος· ἀκηκοεὶ γὰρ, οἶμαι, ὅτι τινὰ ἐσκευάσθαι Ἀρισταίνετῳ ἐς τὸ δεῖπνον, ὥστε οὐκ ἄκαιρον¹¹ ὤτεο μεμνησθαι τοῦ Καλυδωνίου. ἀλλὰ πρὸς τῆς Ἑστίας, ὦ Ἀρισταίνετες, πέμπε ὡς τάχιστα τῶν ἀπαρχῶν¹², μὴ καὶ φθάσῃ ὁ πρεσβύτερος ὑπὸ λιμοῦ ὡσπερ ὁ Μελέαγρος ἀπομαρανθεὶς¹³. καίτοι οὐδὲν ἂν πάθοι δεινόν· ἀδιάφορα¹⁴ γὰρ ὁ Χρῦσιππος τὰ τοιαῦτα ἠγεῖτο εἶναι. [32] Χρυσίππου γὰρ μέμνησθε ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ζηνόθεμις ἐπεγείρας ἑαυτὸν καὶ φθειγόμενος παμμέγεθες, ἢ ἀφ' ἐνὸς ἀνδρὸς οὐκ ἐννόμως¹⁵ φιλοσοφοῦντος, Ἐτοιμοκλέους τοῦ γόητος, μετρεῖτε τὸν Κλεάνθην καὶ Ζήνωννα, σοφοὺς ἄνδρας; τίνες δὴ καὶ ὄντες ὑμεῖς ἐρεῖτε ταῦτα; οὐ σὺ μὲν τῶν Διοσκούρων ἤδη, ὦ Ἑρμῶν, τοὺς πλοκάμους περικέκαρκα¹⁶ χρυσοῦς ὄντας καὶ δώσεις δίκην παραδοθεὶς τῷ δημίῳ, σὺ δὲ τὴν Σωστράτου γυναῖκα τοῦ μαθητοῦ ἐμοίχευες, ὦ Κλεόδημε, καὶ καταληφθεὶς τὰ αἰσχιστὰ ἔπαθες; οὐ σιωπήσεσθε οὖν τοιαῦτα συνεπιστάμενοι αὐτοῖς; Ἄλλ' οὐ μαστροπὸς¹⁷ ἐγὼ τῆς ἑμαυτοῦ γυναικός, ἧ δ' ὅς ὁ Κλεόδημος, ὡσπερ σὺ, οὐδὲ τοῦ ξένου μαθητοῦ λαβῶν τούφodium¹⁸ παρακαταθήκας ἔπειτα ὤμοσα κατὰ¹⁹ τῆς

¹ ἀφορμή ἢ	aanleiding
² συμπλέκομαι	redetwisten met
³ διαρρήγνυμαι	barsten
⁴ εὐλογος	verstandig, redelijk
⁵ ἐνδόσιμον τό	aanleiding, gelegenheid
⁶ ῥημάτιον τό	onderwerp, uitspraak
⁷ δύστηνος	ongelukkig
⁸ σχήμα τό	rol, karakteristiek, karakter
⁹ πρεσβυτικός	van een oude man
¹⁰ εὐφημος	van goede voorbetekenis, vroom, in eerbiedige stilte
¹¹ ἄκαιρος	ongepast (niet passend bij het moment)
¹² ἀπαρχή ἢ	proef, eerstelingsoffer
¹³ ἀπομαραίνω	doen wegwijnen
¹⁴ ἀδιάφορος	onverschillig, niet verschillend
¹⁵ ἐννόμως	volgens de regels, wetmatig, rechtvaardig, harmonisch
¹⁶ περικείρω	rondknippen
¹⁷ μαστροπός	koppelaar
¹⁸ ἐφodium τό	middelen van bestaan, reisgeld
¹⁹ κατὰ + gen.	bij

[30] Kleomenes zei – hij had ook al lang behoefte aan een aanleiding, want hij wilde in de clinch gaan met de Stoïci en hij stond op barsten omdat hij geen logische aanleiding had, maar toen bood die brief de gelegenheid: “Dat soort dingen brengen die goede Chrysispos en die bewonderenswaardige Zenoon en Kleanthes tot stand: ongelukkige uitspraken en alleen maar vragen, doen alsof ze filosoof zijn. Voor de rest zijn de meesten als Hetoimokles. Zowel zien jullie hoe die brief van een oude man is als ook hoe tenslotte Oineus Aristainetos is en Hetoimokles Artemis. Bij Herakles, alles in vroomheid en passend bij het feest.”

[31] “Bij Zeus”, zei Hermoon die boven hem lag. Hij had immers, denk ik, gehoord dat er een varken klaar was gemaakt door Aristainetos voor het maal, zodat hij het niet het moment vond aan het Kalydonische zwijn te denken. “Maar bij Hestia, Aristainetos, zend zo snel mogelijk hapjes daarvan om te voorkomen dat die oude man van honger sterft, precies zoals Meleagros. Hoewel, hij zal daarmee wel niets verschrikkelijks ervaren. Want Chrysispos¹ meende dat dat soort dingen er niet toe doen.” **[32]** “Jullie herinneren je toch Chrysispos”, zei Zenothemis, die uit eigen beweging wakker was geworden en een luide stem had opgezet, “of nemen jullie op grond van één man, een nepfilosoof, de grappenmaker Hetoimokles, Kleanthes de maat en Zenoon, die wijze mannen zijn? Wie dan ook zijn jullie om dat te zeggen? Heb jij niet al van de Dioskouren, Hermoon, de vlechten, die van goud waren, rondgeknipt en zul je daarvoor niet overhandigd worden aan het volk en gestraft worden en was jij niet Kleodemos, de verleider van de vrouw van Soostratos, jouw leerling en heb jij niet toen je betrapt was de meest vreselijkste dingen ondergaan? Zullen jullie dan niet zwijgen omdat jullie je bewust zijn van dat soort zaken?” “Maar ik ben geen koppelaar van mijn eigen vrouw”, zei Kleodemos, “precies zoals jij en niet heb ik van een gast-leerling zijn reisgeld afgenomen als deposito

¹ *Chrysispos van Soli (ca. 280 v.Chr. – ca. 207 v.Chr.), was een stoïcijnse filosoof. Hij was een leerling van Kleanthes en werd later diens opvolger als het hoofd van de Stoïcijnse school. Hij wordt – naast Zeno van Citium – gezien als de tweede grote grondlegger van het Stoïcisme en staat aan de wieg van het succes van de Stoa als een van de meest invloedrijke filosofische bewegingen in de Helleense en Romeinse wereld in de eeuwen volgend op zijn leven.*

Πολιάδος¹ μὴ εἰληφέναι, οὐδ' ἐπὶ τέτταρσι δραγμαῖς² δανείζω³, οὐδὲ ἄγχω τοὺς μαθητάς, ἦν μὴ κατὰ καιρὸν ἀποδῶσι τοὺς μισθοὺς. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ἔφη ὁ Ζηνόθεμις, οὐκ ἂν ἕξαρνος γένοιο μὴ οὐχὶ φάρμακον ἀποδόσθαι Κρίτωνι ἐπὶ τὸν πατέρα. **[33]** καὶ ἅμα, ἔτυχε γὰρ πίνων, ὅποσον ἔτι λοιπὸν ἐν τῇ κύλικι, περὶ ἡμισυ σχεδόν, κατεσκεδάσεν⁴ αὐτοῖν. ἀπέλαυσε δὲ καὶ ὁ Ἴων τῆς γειτονήσεως, οὐκ ἀνάξιος ὢν. ὁ μὲν οὖν Ἑρμῶν ἀπεξέυετο⁵ ἐκ τῆς κεφαλῆς τὸν ἄκρατον⁶ προνευκῶς⁷ καὶ τοὺς παρόντας ἐμαρτύρητο, οἷα ἐπεπόνθει. ὁ Κλεόδημος δὲ —οὐ γὰρ εἶχε κύλικα— ἐπιστραφεὶς προσέπτυσέν⁸ τε τὸν Ζηνόθεμιν καὶ τῇ ἀριστερᾷ τοῦ πώγωνος λαβόμενος ἔμελλε παῖσιν κατὰ κόρρης⁹, καὶ ἀπέκτεινεν ἂν τὸν γέροντα, εἰ μὴ Ἀρισταίνετος ἐπέσχε τὴν χεῖρα καὶ ὑπερβὰς τὸν Ζηνόθεμιν ἐς τὸ μέσον αὐτοῖν κατεκλίθη, ὡς διασταῖεν ὑπὸ διατειχίσματι¹⁰ αὐτῷ εἰρήνην ἄγοντες.

Het nut van ontwikkeling

[34] Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο, ποικίλα, ὧ Φίλων, ἐγὼ πρὸς ἑμαυτὸν ἐνενόουν τὸ πρόχειρον ἐκεῖνο, ὡς οὐδὲν ὄφελος¹¹ ἦν ἄρα ἐπίστασθαι τὰ μαθήματα, εἰ μή τις καὶ τὸν βίον ρυθμίζοι¹² πρὸς τὸ βέλτιον· ἐκείνους γοῦν περιττοὺς ὄντας¹³ ἐν τοῖς λόγοις ἐώρων γέλωτα ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὀφλισκάνοντας. ἔπειτα δὲ εἰσήει με, μὴ ἄρα τὸ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀληθὲς ἦ καὶ τὸ πεπαιδεῦσθαι ἀπάγη τῶν ὀρθῶν λογισμῶν τοὺς ἐς μόνον τὰ βιβλία καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις φροντίδας ἀτενὲς¹⁴ ἀφορῶντας· τοσοῦτων γοῦν φιλοσόφων παρόντων οὐδὲ κατὰ τύχην ἕνα τινὰ ἔξω ἀμαρτήματος ἦν ἰδεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐποίουν αἰσχρὰ, οἱ δ' ἔλεγον αἰσχίω· οὐδὲ γὰρ ἐς τὸν οἶνον ἔτι ἀναφέρειν¹⁵ εἶχον τὰ γινόμενα λογιζόμενος οἷα ὁ Ἐτοιμοκλῆς ἄσιτος ἔτι καὶ ἄποτος ἐγγράφει. **[35]** ἀνέστραπτο¹⁶ οὖν τὸ πρᾶγμα, καὶ οἱ μὲν ἰδιῶται

¹ sc. Athene Polias

² ἐπὶ τέτταρσι δραγμαῖς tegen vier drachmen op honderd per maand, tegen 4%

³ δανείζω geld uitlenen

⁴ κατασκεδάννυμι + gen. verspreiden over

⁵ ἀποξέομαι zich glad maken

⁶ ἄκρατος onvermengd

⁷ προνεύω zich voorover buigen

⁸ προσπτύω spuwen op, verafschuwen

⁹ κόρρη de slaap (van het hoofd)

¹⁰ διατείχισμα τό tussenmuur

¹¹ ὄφελος τό nut

¹² ρυθμίζω ordenen, regelen

¹³ περίσσοις al te wijs, nutteloos, overdreven subtiel

¹⁴ ἀτενής ingespannen, ernstig, koppig

¹⁵ ἀναφέρνω εἰς verwijzen naar, leggen bij

¹⁶ ἀναστρέφω onderste boven keren

en vervolgens bij Athena Polias gezworen het niet gekregen te hebben en ook niet leen ik geld tegen 4% per maand en niet wurg ik mijn leerlingen als zij het onderwijsgeld niet op tijd afdragen.”

“Maar dat”, zei Zenothemis, “zul je wel niet ontkennen, dat je Kritoon een middeltje hebt gegeven tegen zijn vader”. **[33]** En tegelijk -hij was namelijk toevallig aan het drinken- gooide hij zoveel als er over was in de beker, ongeveer de helft, over hen beiden heen. Ook loon kreeg niet onverdiend zijn loontje van zijn burens. Hermoon streek de onvermengde wijn van zijn hoofd, terwijl hij zich voorover gebogen had en hij riep de aanwezigen als getuigen aan van wat voor dingen hij had ondergaan. Kleodemos -hij had namelijk geen beker- keerde zich naar Zenothemis en spuwde naar hem en greep met zijn linkerhand zijn baard en was van plan hem tegen de slaap te slaan. Hij zou de oude man gedood hebben, als niet Aristainetos zijn hand had tegengehouden en over Zenothemis heen gestapt zou zijn en tussen hen in was gaan liggen met de bedoeling dat zij doordat hij een tussenmuur was, zich zouden verzoenen en in vrede zouden zijn.

Het nut van ontwikkeling

[34] In de tijd dat die verwickelingen zich afspeelden, Philoon, bedacht ik bij mijzelf dat wat voor de hand lag, dat het kennen dan van die wijsheden geen enkel nut had, tenzij men ook daarmee zijn leven beter regelde. Ik zag inderdaad hoe die lieden al te zeer bezig waren met woorden en mikpunt van gelach werden om hun daden. Daarna kwam bij mij de gedachte op of niet dat waar is wat door de massa gezegd wordt dat scholing de mensen, die ingespannen bezig zijn met alleen maar boeken en de gedachten daarin, wegvoert van wat juist is. Terwijl er toch zoveel filosofen waren, was het toch niet mogelijk toevallig één foutloos te zien. Maar sommigen gedroegen zich schandelijk en anderen deden nog schandelijkere uitspraken. Ik kon de gebeurtenissen niet meer, zo moet je weten, wijten aan de wijn, toen ik bedacht wat voor dingen Hetoimokles nog zonder eten en drinken opgeschreven had. **[35]** De wereld was dus omgekeerd en de gewone lui bleken

κοσμίως πάνυ ἐστιώμενοι οὔτε παροينوῦντες οὔτε ἀσχημονοῦντες¹ ἐφαίνοντο, ἀλλ' ἐγέλων μόνον καὶ κατεγίνωσκον² αὐτῶν, οἶμαι, οὐς γε ἐθαύμαζον οἰόμενοί τινες εἶναι ἀπὸ τῶν σχημάτων, οἱ σοφοὶ δὲ ἠσέλγαινον³ καὶ ἐλοιδοροῦντο καὶ ὑπερενεπίμπλαντο καὶ ἐκεκράγεσαν καὶ εἰς χεῖρας ἦεσαν. ὁ θαυμάσιος δὲ Ἀλκιδάμας καὶ ἐνούρει⁴ ἐν τῷ μέσῳ οὐκ αἰδούμενος τὰς γυναῖκας. καὶ ἐμοὶ ἐδόκει, ὡς ἂν ἄριστά τις εἰκάσειεν⁵, ὁμοιότατα εἶναι τὰ ἐν τῷ συμποσίῳ οἷς περὶ τῆς Ἐριδος οἱ ποιηταὶ λέγουσιν· οὐ γὰρ κληθεῖσαν αὐτὴν ἐς τοῦ Πηλέως τὸν γάμον ῥῖψαι τὸ μῆλον εἰς τὸ σύνδειπνον, ἀφ' οὗ τοσοῦτον πόλεμον ἐπ' Ἰλίῳ γεγενῆσθαι. καὶ ὁ Ἐτοιμοκλῆς τοίνυν ἐδόκει μοι τὴν ἐπιστολὴν ἐμβαλῶν ἐς τὸ μέσον ὥσπερ τι μῆλον οὐ μείω⁶ τῆς Ἰλιάδος κακὰ ἐξεργάσασθαι. **[36]** Οὐ γὰρ ἐπαύσαντο οἱ ἀμφὶ τὸν Ζηνόθεμιν καὶ Κλεόδημον φιλονικοῦντες, ἐπεὶ μέσος αὐτῶν ὁ Ἄρισταινετος ἐγένετο· ἀλλὰ, Νῦν μὲν, ἔφη ὁ Κλεόδημος, ἰκανόν, εἰ ἐλεγχθεῖτε⁷ ἀμαθεῖς ὄντες, αὔριον⁸ δὲ ἀμυνοῦμαι ὑμᾶς ὄντινα καὶ χρῆ τρόπον· ἀπόκριναί μοι οὖν, ὦ Ζηνόθεμι, ἢ σὺ ἢ ὁ κοσμιώτατος Δίφιλος, καθ' ὃ τι ἀδιάφορον εἶναι λέγοντες τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν οὐδὲν ἀλλ' ἢ τοῦτο ἐξ ἀπάντων σκοπεῖτε ὡς πλείω κτήσεσθε καὶ διὰ τοῦτο ἀμφὶ τοὺς πλουσίους ἀεὶ ἔχετε καὶ δανερίζετε καὶ τοκογλυφεῖτε⁹ καὶ ἐπὶ μισθῷ παιδεύετε, πάλιν τε αὖ τὴν ἡδονὴν μισοῦντες καὶ τῶν Ἐπικουρείων κατηγοροῦντες αὐτοὶ τὰ αἴσχιστα ἡδονῆς ἔνεκα ποιεῖτε καὶ πάσχετε, ἀγανακτοῦντες εἴ τις μὴ καλέσειεν ἐπὶ δεῖπνον· εἰ δὲ καὶ κληθεῖτε, τοσαῦτα μὲν ἐσθίοντες, τοσαῦτα δὲ τοῖς οἰκέταις ἐπιδιδόντες — καὶ ἅμα λέγων τὴν ὀθόνην¹⁰ περισπᾶν ἐπεχείρει, ἦν ὁ παῖς εἶχε τοῦ Ζηνοθέμιδος, μεστὴν οὔσαν παντοδαπῶν κρεῶν, καὶ ἔμελλε λύσας ἀπορρίπτειν αὐτὰ ἐς τὸ ἔδαφος¹¹, ἀλλ' ὁ παῖς οὐκ ἀνῆκε καρτερῶς ἀντεχόμενος. **[37]** καὶ ὁ Ἐρμων, Εὔ γε, ἔφη, ὦ Κλεόδημε, εἰπάτωσαν¹² οὔτινος ἔνεκα ἡδονῆς κατηγοροῦσιν αὐτοὶ ἡδεσθαι ὑπὲρ¹³ τοὺς ἄλλους ἀξιοῦντες. Οὐκ, ἀλλὰ σὺ, ἢ δ' ὅς ὁ Ζηνόθεμις, εἰπέ, ὦ Κλεόδημε, καθ' ὃ τι οὐκ ἀδιάφορον ἡγή τὸν πλοῦτον.

¹ ἀσχημονέω	zich misdragen
² καταγινώσκω + <i>gen.</i>	beschuldigen, verdenken
³ ἀσελγέω	losbandig zijn, zwelgen
⁴ ἐνούρέω	plassen
⁵ εἰκάζω	vermoeden, gissen
⁶ μείων	minder
⁷ ἐλέγχω	van schuld overtuigen, bewijzen
⁸ αὔριον	morgen
⁹ τοκογλυφέω	vuile woeker drijven
¹⁰ ὀθόνη ἢ	kleed, sluier, laken
¹¹ ἔδαφος τό	grond
¹² <i>imperativus 3^e pl.</i>	
¹³ ὑπέρ + <i>acc.</i>	meer dan

fatsoenlijk te feesten noch te diep in het glaasje te kijken noch zich te misdragen, maar ze lachten alleen maar en hadden, denk ik, zo hun gedachten bij hen, die ze toch bewonderden, omdat ze dachten dat ze behoorden tot de categorie indrukwekkend, maar de wijzen waren losbandig en beschimpten elkaar en tankten zich vol en schreeuwden en gingen op de vuist. De wonderbaarlijke Alkidamas urineerde ook in het midden van het feest zonder schaamte voor de vrouwen. Ook schenen mij, zo goed als iemand dat kan gissen, de gebeurtenissen op het feest het meest te lijken op de gebeurtenissen die de dichters vertellen over Eris: zij zou immers zonder uitgenodigd te zijn op de bruiloft van Pelops de appel te midden van de etenden gegooid hebben waardoor zo'n grote oorlog bij Ilion zich afgespeeld heeft. Welnu, ook Hetoimokles scheen mij toe die brief in ons midden gedumpt te hebben precies zoals een appel en zo ellende veroorzaakt te hebben die niet onderdeed voor die van de Ilias.

[36] Want Zenothemis en Kleodemos en hun aanhang hielden niet op twistziek te zijn, toen Aristainetos in hun midden trad. Maar Kleodemos zei: "Nu is het genoeg, omdat wel aangetoond is dat jullie dwaas zijn, maar morgen zal ik het jullie coûte que coûte betaald zetten. Zenothemis, antwoord mij dan eens, of jij of de hoogst fatsoenlijke Diphilos: in wat voor opzicht zeggen jullie dat het bezit van geld er niet toe doet? Want van alles wat er is, zijn jullie allen daarop gefocust hoe jullie meer geld zullen verwerven en daarom zwermen jullie altijd rond de rijken en lenen jullie geld uit en maken jullie woekerwinsten en voeden jullie tegen betaling op en dan weer bedrijven en ondergaan jullie, terwijl jullie het genot haten en de Epicureeërs aanklagen, zelf de schandelijkste daden omwille van genot en daarbij ergeren jullie je als iemand jullie niet uitnodigt voor een maal. En als jullie wel uitgenodigd worden, dan eten jullie zoveel en geven jullie zoveel aan jullie slaven – en tegelijk met die woorden probeerde hij een kleed weg te trekken, dat Zenothemis' slaaf had, vol van allerhande vlees en hij zou na dat kleed losgemaakt te hebben dat vlees op de grond gooien, maar de slaaf liet het kleed niet los en hield zich stevig eraan vast. **[37]** En Hermoon zei: "Kleodemos, zij moeten van goeden huize komen, willen ze verklaren waarom zij Lust aanklagen, terwijl zijzelf meer dan anderen genot willen hebben."

Maar Zenothemis zei: "Nee, nee, maar jij moet eens zeggen, Kleodemos, waarom jij van rijkdom niet vindt dat die er niet toe doet."

Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σύ. καὶ ἐπὶ πολὺ τὸ τοιοῦτον ἦν, ἄχρι δὴ ὁ Ἴων προκύψας εἰς τὸ ἐμφανέστερον, Παύσασθε, ἔφη· ἐγὼ γάρ, εἰ δοκεῖ, λόγων ἀφορμὰς ὑμῖν ἀξίων τῆς παρουσίας ἐορτῆς καταθήσω ἐς τὸ μέσον· ὑμεῖς δὲ ἀφιλονίκως¹ ἐρεῖτε καὶ ἀκούσεσθε ὡσπερ ἀμέλει² καὶ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Πλάτωνι ἐν λόγοις ἢ πλείστη διατριβὴ ἐγένετο. πάντες ἐπήνεσαν οἱ παρόντες, καὶ μάλιστα οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀρισταίνετον τε καὶ Εὐκρίτον, ἀπαλλάξασθαι τῆς ἀηδίας³ οὕτω γοῦν ἐλπίσαντες. καὶ μετῆλθεν τε ὁ Ἀρισταίνετος ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τρόπον εἰρήνην γεγενῆσθαι ἐλπίσας, **[38]** καὶ ἅμα εἰσεκεκόμιστο ἡμῖν τὸ ἐντελές⁴ ὀνομαζόμενον δεῖπνον, μία ὄρνις ἐκάστῳ καὶ κρέας ὑὸς καὶ λαγῶνα καὶ ἰχθὺς ἐκ ταγήνου⁵ καὶ σησαμοῦντες καὶ ὄσα ἐντραγεῖν⁶, καὶ ἐξῆν ἀποφέρεσθαι ταῦτα. προῦκειτο δὲ οὐχ ἐν ἐκάστῳ πινάκιον⁷, ἀλλ' Ἀρισταίνετῳ μὲν καὶ Εὐκρίτῳ ἐπὶ μιᾶς τραπέζης κοινόν, καὶ τὰ παρ' αὐτῷ ἐκάτερον ἐχρῆν λαβεῖν· Ζηνοθέμιδι δὲ τῷ Στωϊκῷ καὶ Ἑρμῶνι τῷ Ἐπικουρείῳ ὁμοίως κοινόν καὶ τούτοις· εἶτα ἐξῆς Κλεοδήμῳ καὶ Ἴωνι, μεθ' οὓς τῷ νυμφίῳ καὶ ἐμοί, τῷ Διφίλῳ δὲ τὰ ἀμφοῖν, ὁ γὰρ Ζήνων ἀπεληλύθει. καὶ μέμνησό μοι τούτων, ὦ Φίλων, διότι⁸ δὴ ἐστὶ τι καὶ ἐν αὐτοῖς χρήσιμον ἐς τὸν λόγον.

ΦΙΛΩΝ

Μεμνήσομαι δὴ.

Beschouwingen over het huwelijk

ΛΥΚΙΝΟΣ

[39] Ὁ τοίνυν Ἴων, Πρῶτος οὖν ἄρχομαι, ἔφη, εἰ δοκεῖ. καὶ μικρὸν ἐπισχών⁹, ἔχρῆν μὲν ἴσως, ἔφη, τοιούτων ἀνδρῶν παρόντων περὶ ἰδεῶν τε καὶ ἀσωμάτων εἰπεῖν καὶ ψυχῆς ἀθανασίας· ἵνα δὲ μὴ ἀντιλέγῳσί μοι ὅποσοι μὴ κατὰ ταῦτα φιλοσοφοῦσιν, περὶ γάμων ἐρῶ τὰ εἰκότα. τὸ μὲν οὖν ἄριστον ἦν μὴ δεῖσθαι γάμων, ἀλλὰ πειθομένους Πλάτωνι καὶ Σωκράτει παιδευαστεῖν· μόνοι γοῦν οἱ τοιοῦτοι ἀποτελεσεῖεν¹⁰ ἂν πρὸς ἀρετὴν· εἰ δὲ δεῖ καὶ γυναικείου γάμου, κατὰ τὰ Πλάτωνι δοκοῦντα κοινὰς εἶναι ἐχρῆν τὰς γυναῖκας, ὡς ἔξω ζήλου¹¹ εἴημεν.

¹ ἀφιλονίκως

niet twistziek

² ἀμέλει

zeker, inderdaad

³ ἀηδία ἢ

onaangenaamheid

⁴ ἐντελής

voortreffelijk, vol

⁵ τάγηνον τό

braadpan

⁶ ἐντρώγω, aor. ἐντραγεῖν

gretig eten

⁷ πινάκιον τό

schrijftafeltje, plankje

⁸ διότι

waarom, omdat

⁹ ἐπίσχω

wachten, zwijgen

¹⁰ ἀποτελέω

verwezenlijken, verwerkelijken, voltooien

¹¹ ζήλος ὁ

naijver

“Nee, nee, maar jij moet dat doen.” En dat ging zo lange tijd door, totdat loon vooroverboog zodat hij duidelijker te zien was en zei: “Houdt op. Als jullie daarmee akkoord gaan, zal ik een discussiepunt die ik dit feest waardig acht, aan jullie voorleggen. Jullie zullen dan zonder ruzie te zoeken spreken en luisteren precies zoals ook inderdaad bij onze Platoon het grootste deel van het verblijf bij hem op gesprekken berustte. Al de aanwezigen betuigden hun bijval en vooral Aristainetos en Eukritos en consorten in de hoop dat ze zo inderdaad afkwamen van die onaangename strijd, [38] en tegelijk was het zo geheten volle maal binnengebracht, één vogel voor allen en vlees van een zwijn en hazestukken en vissen uit de braadpan en sesamkoeken en alles wat er te eten is en het was mogelijk dat mee te nemen. Niet stond er voor ieder één plankje opgediend, maar voor Aristainetos en Eukritos lag op één tafel een gemeenschappelijke plank. Ieder van beiden moest de gerechten pakken die aan zijn kant lagen. Maar Zenothemis, de Stoicus, en Hermoon, de Epicureeër, moesten net zoals zij samen doen. Daarna op de rij af Kleodemos en loon en na hen de bruidegom en ik en Diphilos had de porties van twee; Zenoon was immers weggegaan.

Philoon, doe mij een plezier, herinner je deze details, omdat er informatie in zit die nuttig is voor het verhaal.

Philoon

Dat zal ik dan doen.

Beschouwingen over het huwelijk

Lykinos

[39] Welnu die loon zei: “Ik zal dan maar als eerste beginnen, als je het goed vindt.” En toen hij even gewacht had, zei hij: “Mischien zou ik wel, omdat zulke mannen aanwezig zijn, moeten spreken over Ideeën en Onlichaamlijkheden en de onsterfelijke ziel, maar om te voorkomen dat allen die niet dezelfde filosofische ideeën hebben als ik, mij tegenspreken, zal ik over het huwelijk zeggen wat daarbij past. Het beste dan zou zijn geen huwelijk nodig te hebben maar om naar Platoon en Sokrates te luisteren en de knapenliefde te bedrijven. Want alleen dat soort mensen zullen uiteindelijk wel deugd bereiken. Als ook een huwelijk met vrouwen nodig is, dan zouden vrouwen volgens de gedachten van Platoon gemeenschappelijk moeten zijn, opdat we niet ten prooi zijn aan jalousie.

[40] Γέλως ἐπὶ τούτοις ἐγένετο ὡς οὐκ ἐν καιρῷ λεγομένοις. Διονυσόδωρος δέ, Παῦσαι, ἔφη, βαρβαρικὰ ἡμῖν ἄδων· ποῦ γὰρ εὐρίσκοιμεν τὸν ζῆλον ἐπὶ τούτου καὶ παρὰ τίνι; Καὶ σὺ γὰρ φθέγγη, κάθαρμα; εἶπεν ὁ Ἴων, καὶ Διονυσόδωρος ἀντελοιδορεῖτο τὰ εἰκότα. ἀλλ' ὁ γραμματικὸς Ἰστιαῖος ὁ βέλτιστος, Παύσασθε, ἔφη· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν ἐπιθαλάμιον¹ ἀναγνώσομαι. **[41]** καὶ ἀρξάμενος ἀνεγίνωσκεν. ἦν δὲ ταῦτα, εἴ γε μέμνημαι, τὰ ἐλεγεία².

Ἦ οἴη ποτ' ἄρ' ἢ γ' Ἀρισταίνετου ἐν μεγάροισι
 δῖα Κλεανθὶς ἄνασσ' ἐτρέφετ' ἐνδουκέως³,
 προὔχουσ'⁴ ἀλλάων πασάνων παρθενικάων,
 κρέσσων τῆς Κυθέρης ἢ δ' αὐτῆς Ἑλένης.
 νυμφίε, καὶ σὺ δὲ χαῖρε, † κρατερῶν κράτιστε ἐφήβων⁵ †,
 κρέσσων Νιρῆος⁶ καὶ Θετίδος παιδός.
 ἄμμες δὴ αὖθ' ὑμῖν τοῦτον θαλαμήϊον ὕμνον
 ξυνὸν⁷ ἐπ' ἀμφοτέροις⁸ πολλάκις ἀσόμεθα.

[42] Γέλωτος οὖν ἐπὶ τούτοις, ὡς τὸ εἶκόσ, γενομένου ἀρέσθαι ἤδη τὰ παρακείμενα ἔδει, καὶ ἀνείλοντο οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀρισταίνετον καὶ Εὐκρίτον τὰ πρὸ αὐτοῦ ἐκάτερος κάγω τὰμα καὶ ὁ Χαιρέας ὅσα ἐκείνω ἔκειτο καὶ Ἴων ὁμοίως καὶ ὁ Κλεόδημος. ὁ δὲ Δίφιλος ἠξίου καὶ τὰ τῷ Ζήνωνι δὴ ἀπόντι παραδοθέντα φέρεσθαι καὶ ἔλεγε μόνω οἱ παρατεθῆναι αὐτὰ καὶ πρὸς τοὺς διακόνους ἐμάχετο, καὶ ἀντέσπων⁹ τῆς ὄρνιθος ἀντεπειλημμένοι ὥσπερ τὸν Πατρόκλου νεκρὸν ἀνθέλκοντες, καὶ τέλος ἐνίκηθη καὶ ἀφῆκε πολὺν γέλωτα παρασχῶν τοῖς συμπόταις, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἠγανάκτει μετὰ τοῦτο ὡς ἂν τὰ μέγιστα ἠδίκημένος.

Het loopt uit de hand

[43] Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἑρμωνα καὶ Ζηνόθεμιν ἅμα κατέκειντο, ὥσπερ εἴρηται, ὁ μὲν ὑπεράνω¹⁰ ὁ Ζηνόθεμις, ὁ δ' ὑπ' αὐτόν· παρέκειτο δ' αὐτοῖς τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἴσα, καὶ ἀνείλοντο εἰρηνικῶς¹¹. ἡ δὲ ὄρνις ἢ πρὸ τοῦ Ἑρμωνος)

¹ ἐπιθαλάμιος ὁ	huwelijkszang
² τὰ ἐλεγεία	het elegische gedicht
³ ἐνδουκέως	met zorg, met liefde, graag
⁴ προέχω + gen.	uitsteken boven
⁵ ἐφήβος	jongeling (van 18, die net zijn entree in de burgerij doet)
⁶ Nireus, Griek voor Troje, de mooiste op Achilleus na	
⁷ ξυνός	gemeenschappelijk, onpartijdig
⁸ sc. ὑμῖν	
⁹ ἀντισπάω	tegenhouden, naar zich toe halen
¹⁰ ὑπεράνω	omhoog, boven
¹¹ εἰρηνικῶς	vreedzaam

[40] Dat leidde tot gelach; men vond dat het niet het moment was dat te zeggen. Dionusodooros zei: “Houd op voor ons barbaarse liederen te zingen. Hoe kunnen we daarom op jalousie stuiten en bij wie?”

“En dat zeg jij, uitschot?” zei loon en Diodooros reageerde met gepaste scheldwoorden. Maar de letterkundige Histiaios, die beste kerel, zei: “Kappen. Ik zal namelijk voor jullie een huwelijkslied voordragen.” **[41]** En hij begon ermee. Als ik het me herinner, waren dit de elegische verzen:

Voorwaar tot wat voor vrouw werd toch Aristainetos’ dochter in zijn huis,
de stralende meesteres Kleanthis, met liefde opgevoed,
terwijl ze alle andere meisjes overtrof,
aantrekkelijker dan de Kytherische¹ en Helena zelf.
Bruidegom, ook jij gegroet, jij sterkste van de krachtige efeben,
sterker dan Nireus en Thetis’ zoon.
Wij zullen dan weer voor jullie dit bruiloftslied
vele malen zingen evenzeer ter ere van beiden.

[42] Toen er daarom dan, zoals te verwachten was, gelachen was, moesten we eindelijk de opgediende gerechten tot ons nemen en Aristainetos en Eukritos en de hunnen, pakten wat voor een ieder stond en ik pakte het mijne en Chaireas alles wat voor hem neergezet was en loon net zo en Kleodemos. Maar Diphilos wilde ook wat neergezet was voor Zenon, omdat hij namelijk weg was, meepakken en hij zei dat het voor hem alleen opgediend was en hij was in gevecht met de dienaren. Zij trokken aan de vogel toen ze die op hun beurt hadden vast gepakt alsof zij aan het lijk van Patroklos trokken en tenslotte dolf Diphilos het onderspit en liet hij los; hiermee zorgde hij voor uitbundig gelach bij zijn mededisgenoten en vooral omdat hij zich daarna ergerde alsof hem het grootste onrecht aangedaan was.

Het loopt uit de hand.

[43] Hermoon en Zenothemis en de hunnen lagen samen aan, precies zoals verteld is, Zenothemis boven en Hermoon onder hem. Voor de rest was hun louter hetzelfde voorgezet en ze namen er vreedzaam van. Maar de vogel voor Hermoon was vetter, naar mijn mening, per toeval. Ieder moest ook de eigen

¹ Over Aphrodite bestaan verschillende geboorteverhalen. Het meest bekend is echter de door Hesiodus verhaalde mythe, volgens welke Aphrodite uit het zilveren schuim (Grieks: ἀφρός / *aphrós*) van de zee is ontstaan op het moment dat de golven van de zee bevrucht werden door enige neervallende bloeddruppels van de eerste wereldgebieder en godenkoning Ouranus, nadat deze door zijn zoon Kronos met een diamanten sikkel was gecastreerd en daarna van de heerschappij beroofd. Zij rees uit de baren van de zee op als de schoonste van alle vrouwen, blank als het schuim, waaruit ze geboren werd, en beminnelijkheid en liefvalligheid lagen op haar glimlachend gelaat en over haar gehele wezen. Zo kreeg ze de naam Aphrodite, “de uit schuim geborene”, of Anadyomene, “de opduikende”. Eerst zweefde zij over de wateren naar het eiland Kythira, vanwaar ze de bijnaam (epiklese) “van Kythera”, of Kythereia verkreeg. Vervolgens ging ze naar het eiland Cyprus.

πιμελεστέρα¹, οὕτως, οἶμαι, τυχόν². ἔδει δὲ καὶ ταύτας ἀναιρεῖσθαι τὴν ἑαυτοῦ ἑκάτερον. ἐν τούτῳ τοίνυν ὁ Ζηνόθεμις —καὶ μοι, ὦ Φίλων, πάνυ πρόσεχε τὸν νοῦν, ὁμοῦ γὰρ ἔσμεν ἤδη τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραχθέντων— ὁ δὲ Ζηνόθεμις, φημί, τὴν παρ’ αὐτῷ ἀφείς τὴν πρὸ τοῦ Ἑρμῶνος ἀνείλετο πιωτέρα³, ὡς ἔφην, οὔσαν· ὁ δ’ ἀντεπελάβετο καὶ οὐκ εἶα πλεονεκτεῖν⁴. βοή τὸ ἐπὶ τούτοις, καὶ συμπεσόντες ἔπαιον ἀλλήλους ταῖς ὄρνισιν αὐταῖς εἰς τὰ πρόσωπα, καὶ τῶν πωγῶνων ἐπειλημμένοι ἐπεκαλοῦντο⁵ βοηθεῖν, ὁ μὲν τὸν Κλεόδημον ὁ Ἑρμῶν, ὁ δὲ Ζηνόθεμις Ἀλκιδάμαντα καὶ Δίφιλον, καὶ συνίσταντο οἱ μὲν ὡς τοῦτον, οἱ δ’ ὡς ἐκεῖνον πλήν⁶ μόνου τοῦ Ἰωνος· ἐκεῖνος δὲ μέσον ἑαυτὸν ἐφύλαττεν.

[44] Οἱ δ’ ἐμάχοντο συμπλακέντες, καὶ ὁ μὲν Ζηνόθεμις σκύφον⁷ ἀράμενος ἀπὸ τῆς τραπέζης κείμενον πρὸ τοῦ Ἀρισταινέτου ῥίπτει ἐπὶ τὸν Ἑρμῶνα,

κάκεινου μὲν ἄμαρτε, παραὶ δὲ οἱ ἐτράπετ’ ἄλλη,⁸

διεῖλε δὲ τοῦ νυμφίου τὸ κρανίον⁹ ἐς δύο χρηστῶ¹⁰ μάλα καὶ βαθεῖ τραύματι. βοή οὖν παρὰ τῶν γυναικῶν ἐγένετο καὶ κατεπήδησαν ἐς τὸ μεταίχμιον¹¹ αἱ πολλαί, καὶ μάλιστα ἡ μήτηρ τοῦ μειρακίου, ἐπεὶ τὸ αἷμα εἶδε· καὶ ἡ νύμφη δὲ ἀνεπήδησε φοβηθεῖσα περὶ αὐτοῦ. ἐν τοσοῦτῳ δὲ ὁ Ἀλκιδάμας ἠρίστευεν¹² τῷ Ζηνοθέμιδι συμμαχῶν, καὶ πατάξας τῇ βακτηρίᾳ τοῦ Κλεοδήμου μὲν τὸ κρανίον, τοῦ Ἑρμῶνος δὲ τὴν σιαγόνα¹³ ἐπέτριψεν¹⁴ καὶ τῶν οἰκετῶν ἐνίους βοηθεῖν αὐτοῖς ἐπιχειροῦντας κατέτρωσεν¹⁵. οὐ μὲν ἀπετράποντο ἐκεῖνοι, ἀλλ’ ὁ μὲν Κλεόδημος ὀρθῶ τῷ δακτύλῳ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Ζηνοθέμιδος ἐξώρυττε καὶ τὴν ῥῖνα¹⁶ προσφύς¹⁷ ἀπέτραγεν, ὁ δὲ Ἑρμῶν τὸν Δίφιλον ἐπὶ ξυμμαχίαν ἤκοντα τοῦ Ζηνοθέμιδος ἀφῆκεν ἐπὶ κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ κλιντήρος¹⁸. **[45]** ἐτρώθη δὲ καὶ Ἰστιαῖος ὁ γραμματικὸς διαλύειν αὐτοὺς ἐπιχειρῶν, λάξ¹⁹, οἶμαι, εἰς τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τοῦ Κλεοδήμου Δίφιλον εἶναι οἰηθέντος. ἔκειτο οὖν ἄθλιος κατὰ τὸν αὐτοῦ Ὀμηρον «αἶμ’ ἐμέων²⁰». πλήν ταραχῆς γε καὶ δακρύων

¹ πιμελής	vet
² οὕτως τυχόν <i>adv.</i>	<i>alleen hier: acc. abs; om dat het zo gebeurde/zo, toevalligerwijs</i>
³ πίων	vet
⁴ πλεονεκτέω	meer hebben
⁵ ἐπικαλέομαι	te hulp roepen
⁶ πλήν + <i>gen.</i>	afgezien van
⁷ σκύφος ὁ	beker
⁸ <i>Ilias</i> Λ 233	
⁹ κρανίον τό	schedel
¹⁰ χρηστός	goed, bruikbaar, flink
¹¹ μεταίχμιος ὁ	tussenruimte
¹² ἀριστεύω	de dapperste zijn, zich onderscheiden, de overhand krijgen
¹³ σιαγών ὁ	kaak
¹⁴ ἐπιτρίβω	afmatten, vermoorden, vernietigen
¹⁵ κατατιτρώσκω	met wonden overdekken
¹⁶ ῥίς ἡ	neus
¹⁷ προσφύομαι	zich vasthechten aan
¹⁸ κλιντήρ ὁ	leunstoel, rustbed
¹⁹ λάξ	met de hiel
²⁰ ἐμέω	uitbraken

vogel oppakken. Welnu op dat moment liet Zenothemis -Philoon let nu alsjeblijft, volledig op, want we zijn nu bij de hoofdzaak van wat er gebeurd is- die Zenothemis, zo zeg ik, liet zijn deel liggen en pakte het deel vóór Hermoon dat vetter was, zoals ik zei. Maar die greep het op zijn beurt vast en stond hem niet meer toe het hebben. Daarop volgde geschreeuw. Zij stortten zich op elkaar, sloegen elkaar met de vogels zelf in het gezicht en terwijl ze elkaar bij de baard vast hadden, riepen ze om hulp, de een, Hermoon, riep Kleodemos en Zenothemis riep om Alkidamas en Diphilos en zij schaarden zich bij hem en de andere partij schaarde zich om Hermoon met als enige uitzondering loon. Die hield zich neutraal.

[44] Zij vochten in elkaar verstrengeld. Zenothemis tilde van de tafel een beker op die voor Aristainetos stond en wierp die naar Hermoon.

Hij miste hem, want die wendde zich langs hem en hij spleet de schedel van de bruidegom in tweeën met een zeer flinke en diepe wond. De vrouwen begonnen dus te schreeuwen en de meesten sprongen op en gingen ertussen in staan en vooral de moeder van de jongen, toen ze het bloed gezien had. Ook de bruid sprong op uit angst om hem. Intussen was Alkidamas aan de winnende hand in zijn handgemeen met Zenothemis en hij sloeg de schedel van Kleodemos en de kaak van Hermoon met zijn staf tot moes en hij verwondde enkele dienaren toen die hun te hulp probeerden te komen. Ongelooflijk, zij keerden zich niet om, maar Kleodemos stak met een rechte vinger Zenothemis' oog uit en hij beet zich vast in zijn neus en beet die af en Hermoon gooide Diphilos, toen die wilde komen meevechten met Zenothemis, op zijn kop vanaf zijn rustbed. **[45]** Ook Histiaios de letterkundige werd verwond, toen hij hen uit elkaar probeerde te halen, door een hiel tegen zijn tanden, door Kleodemos, volgens mij, omdat die laatste dacht dat hij Diphilos was. Hij lag nu ongelukkig volgens zijn Homeros 'bloed brakend'. Maar alles was vol van verwarring en tranen.

μεστὰ¹ ἦν πάντα. καὶ αἱ μὲν γυναῖκες ἐκώκουν² τῷ Χαιρέα περιχυθεῖσαι, οἱ δὲ ἄλλοι κατέπαυον³. μέγιστον δὲ ἦν ἀπάντων κακῶν ὁ Ἄλκιδάμας, ἐπεὶ ἅπαξ τὸ καθ' αὐτὸν⁴ ἐτρέψατο, παίων τὸν προστυχόντα⁵. καὶ πολλοὶ ἄν, εὖ ἴσθι, ἔπεσον εἰ μὴ κατέαξε τὴν βακτηρίαν. ἐγὼ δὲ παρὰ τὸν τοῖχον⁶ ὀρθὸς ἐφεστὼς ἐώρων ἕκαστα οὐκ ἀναμινυὺς ἑαυτὸν⁷ ὑπὸ τοῦ Ἰστιαίου διδαχθεὶς, ὡς ἔστιν ἐπισφαλὲς⁸ διαλύειν τὰ τοιαῦτα. Λαπίθας οὖν καὶ Κενταύρους εἶδες ἄν, τραπέζας ἀνατρεπομένας καὶ αἷμα ἐκκεχυμένον καὶ σκύφους ῥιπτομένους. **[46]** Τέλος δὲ ὁ Ἄλκιδάμας ἀνατρέψας τὸ λυχνίον σκότος μέγα ἐποίησε, καὶ τὸ πρᾶγμα, ὡς τὸ εἶκόσ, μακρῷ χαλεπώτερον ἐγεγένητο· καὶ γὰρ οὐ ῥαδίως εὐπόρησαν⁹ φωτὸς ἄλλου, ἀλλὰ πολλὰ ἐπράχθη καὶ δεινὰ ἐν τῷ σκότῳ. καὶ ἐπεὶ παρῆν τις λύχνον ποτὲ κομίζων, κατελήφθη Ἄλκιδάμας μὲν τὴν αὐλητρίδα¹⁰ ἀπογυμνῶν καὶ πρὸς βίαν συνενεχθῆναι αὐτῇ σπουδάζων¹¹, Διονυσόδωρος δὲ ἄλλο τι γελοῖον ἐφωράθη πεποικώς· σκύφος γὰρ ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ κόλπου ἐξαναστάντος αὐτοῦ. εἴτ' ἀπολογούμενος Ἴωνα ἔφη ἀνελόμενον ἐν τῇ ταραχῇ δοῦναι αὐτῷ, ὅπως μὴ ἀπόλοιτο, καὶ ὁ Ἴων κηδεμονικῶς¹² ἔλεγε τοῦτο πεποικέναι.

Een bitter einde

[47] Ἐπὶ τούτοις διελύθη τὸ συμπόσιον τελευτῆσαν ἐκ τῶν δακρύων αὖθις εἰς γέλωτα ἐπὶ τῷ Ἄλκιδάμαντι καὶ Διονυσοδώρῳ καὶ Ἴωνι. καὶ οἳ τε τραυματῖαι¹³ φοράδην ἐξεκομίζοντο πονηρῶς ἔχοντες, καὶ μάλιστα ὁ πρεσβύτερος ὁ Ζηνόθεμις ἀμφοτέραις τῇ μὲν¹⁴ τῆς ῥινόσ, τῇ δὲ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπειλημμένος¹⁵, βοῶν ἀπόλλυσθαι ὑπ' ἀλγηδόνων, ὥστε καὶ τὸν Ἑρμῶνα καίπερ ἐν κακοῖς ὄντα — δύο γὰρ ὀδόντας¹⁶ ἐξεκέκοπτο — ἀντιμαρτύρεσθαι¹⁷ λέγοντα, Μέμνησο μέντοι, ὦ Ζηνόθεμι, ὡς οὐκ ἀδιάφορον ἡγή τὸν πόνον. καὶ ὁ νυμφίος δὲ ἀκεσαμένου¹⁸

¹ μεστός + <i>gen.</i>	vol van
² κωκύω	jammeren
³ <i>intr.</i>	
⁴ τὸ καθ' αὐτὸν	wat tegenover hem stond, zijn tegenstanders
⁵ προστυχῶν	de eerste de beste
⁶ τοῖχος	muur
⁷ = ἑμαυτόν	
⁸ ἐπισφαλῆς	gevaarlijk
⁹ εὐπορέω	overvloed hebben aan
¹⁰ αὐλητρίς ἡ	fluitspeelster
¹¹ σπουδάζω	zich haasten, zich beijveren
¹² κηδεμονικῶς	zorgvuldig, zorgzaam
¹³ τραυματῖας ὁ	gewonde
¹⁴ τῇ μὲν ..., τῇ δὲ ...	enerzijds ..., anderzijds ...
¹⁵ ἐπιλαμβάνω + <i>gen.</i>	aantasten bij
¹⁶ <i>acc. Graecus</i>	
¹⁷ ἀντιμαρτύρομαι	daarentegen protesteren
¹⁸ ἀκέομαι	genezen, helen, herstellen

En de vrouwen jammerden, nadat ze zich om Chaireas heen hadden gestort. De rest probeerde een einde te maken aan het handgemeen. Het meeste kwaad verrichtte Alkidamas, toen zijn tegenstanders eenmaal op de vlucht geslagen waren, doordat hij wie ook maar op zijn pad kwam, sloeg en velen zouden, weet dat wel, gesneuveld zijn als hij zijn staf niet gebroken had. Ik stond rechtop tegen de muur en zag alles zonder me ermee te bemoeien, omdat ik van Histiaios had geleerd dat het gevaarlijk was te proberen dat soort akkefietjes te beëindigen. Je zou dus Lapithen en Kentauren gezien hebben, hoe tafels op hun kop gezet werden en hoe bloed vergoten was en bekers geworpen werden. [46] Tenslotte heeft Alkidamas door de lichter om te gooien voor diepe duisternis gezorgd en de situatie was, zoals logisch is, nog veel erger, want ze kwamen niet gemakkelijk aan ander licht, maar in de duisternis werden vele erge daden verricht. En toen er eindelijk een keer iemand verscheen met een lamp, werd Alkidamas betrapt, terwijl hij bezig was de fluitspeelster uit te kleden en zich te haasten haar te verkrachten en men zag hoe Dionysodooros een andere lachwekkende daad verricht had. Er was namelijk een beker uit zijn boezemkleed gevallen, toen hij opgestaan was. Daarna zei hij ter verontschuldiging, dat loon in de verwarring die had opgepakt en aan hem gegeven had om te voorkomen dat hij verloren ging en loon beaamde uit bezorgdheid dat hij dat gedaan had.

Een bitter einde

[47] Daarna werd er een einde aan het feestdiner gemaakt, nadat het feest uiteindelijk van tranen weer op gelach om Alkidamas en Dionysodooros en loon uitgelopen was. De gewonden werden weggedragen, terwijl ze er slecht aan toe waren en vooral de oude Zenothemis omdat hij op twee fronten gehavend was, zijn neus en zijn oog, terwijl hij schreeuwde dat hij stierf van pijn, zodat ook Hermoon, ookal was hij er slecht aan toe -want twee van zijn tanden waren eruit geslagen- het volgende tegenprotest liet horen: "Zenothemis, vergeet evenwel niet dat jij deze pijn niet beschouwt als er niet toe doend." De bruidegom werd, toen Dionikos de wond behandeld had, naar zijn huis weggebracht met zijn hoofd in het verband, nadat hij op het span gezet was waarop hij van plan was de bruid van huis weg te brengen. De arme had een bitter huwelijksfeest gevierd.

τὸ τραῦμα τοῦ Διονίκου ἀπήγετο ἐς τὴν οἰκίαν ταινίαις¹ κατειλημένος² τὴν κεφαλὴν, ἐπὶ τὸ ζεῦγος ἀνατεθεὶς ἐφ' οὗ τὴν νύμφην ἀπάξειν ἔμελλε, πικροὺς ἄθλιος τοὺς γάμους ἐορτάσας· καὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁ Διόνικος ἐπεμελεῖτο δὴ τὰ δυνατά³, καὶ καθευδήσοντες ἀπήγοντο ἐμοῦντες⁴ οἱ πολλοὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς. ὁ μέντοι Ἀλκιδάμας αὐτοῦ ἔμεινεν· οὐ γὰρ ἠδυνήθησαν ἐκβαλεῖν τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ ἅπαξ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πλαγίως⁵ ἐκάθευδε.

[48] Τοῦτό σοι τέλος, ὦ καλὲ Φίλων, ἐγένετο τοῦ συμποσίου, ἢ ἄμεινον τὸ τραγικὸν ἐκεῖνο ἐπειπεῖν⁶,

πολλαὶ μορφαὶ τῶν δαιμονίων,
πολλὰ δ' ἀέλπτως κραίνουσι θεοί,
καὶ τὰ δοκηθέντ' οὐκ ἐτελέσθη·

ἀπροσδόκητα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀπέβη καὶ ταῦτα. ἐκεῖνό γε μεμάθηκα ἤδη, ὡς οὐκ ἀσφαλὲς ἄπρακτον⁷ ὄντα συνεστιᾶσθαι τοιούτοις φιλοσόφοις.

¹ ταινία ἢ haarband, borstband

² κατειλέω inwikkelen

³ *acc. van inwendig object*

⁴ ἐμέω kotsen

⁵ πλαγίως schuin, dwars

⁶ ἐπειπεῖν uitspreken, aanhalen, *cf. Euripides Alkestis 1159, ook Andromache 1284–1288 en Helena 1688–1692.*

⁷ ἄπρακτος met rust gelaten

Ook om de anderen bekommerde Dionikos zich naar vermogen. De meesten werden weggebracht om te slapen, terwijl zij onderweg braakten. Alkidamas echter bleef ter plekke. Want ze konden die kerel er niet uit gooien, toen hij zich eenmaal scheef op zijn bed had laten vallen en in slaap was.

[48] Beste Philoon, zo liep, weet dat, dat feestmaal af of het is beter de volgende slotwoorden uit de tragedie op te zeggen:

In vele vormen manifesteren zich de goddelijke machten¹
en veel wordt door de goden onverhoopt vervuld,
en wat men verwacht, wordt niet vervuld.

Want ook dat is onverwacht afgelopen. Dat toch heb ik al wel geleerd, dat je je er niet op kunt verlaten in alle rust met dat soort filosofen feest te vieren.

¹ *De mens wikt, God beschikt.*